

ב"ה

לווח יומי הלכה למעשה

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לחודש תשרי ה'תשע"ט

חלק שני

ערב חג הסוכות - כ' תשרי

יו"ל על ידי

בד"צ דק"ק קראון הייטס

כאן צוה ה' את הברכה

דגם

Essel Eyewear
628 EMPIRE BLVD

מחירים הכי זולים! | שירות אדיב
 347-221-1095 | 1-888-ESSEL-76

דברים עברת

CROWN HEIGHTS URGENT CARE

אפשר להתקבל בלי להזמין תור מראש
 מקבלים רוב סוגי ה"ביטוח" (גם "הפניקס")

555 LEFFERTS AVENUE | P 718 360 8074
 BROOKLYN, NY 11225 | F 718 407 2469

WWW.KAMINHEALTH.COM

Keter Car Service
 718-644-4444

Kingston Bake Shop
 388 KINGSTON AVE. | BROOKLYN, NY 11225 | TEL. 718-677-5247

Café / Sushi Bar / Bakery / Ice Cream
 Eat In and Take Out | We Deliver

Kingston Bake Shop is known for the best quality and highest standard.
 Under the Rabbinical Supervision of the Beth Din of Crown Heights

Meat, Poultry & Catering

BUTCHER

415 Troy Ave • 347-770-4048
 WWW.CHBUTCHER.COM

Free Delivery

מוקדש לזכות

משפחת שקד ומשפחת פוברסקי שיחיו
 לבריאות הנכונה ונחת יהודי חסידי מכל
 יוצאי חלציהם ומתוך הרחבה

לזכות ר' צבי מרדכי בן שרה
 וזוגתו מרת שלומית בת שושנה

בניהם ובנותיהם:

יוסף יצחק וזוגתו מרים דבורה

ולדיהם: חנה שפרינצא, פייגא איידול וארי' ליב

משה וזוגתו רבקה ובתם בת-שבע

מנחם מענדל, חנה וחי' מושקא

שיחיו גודמאן

לזכות לוי יצחק בן רייזל לרפואה שלימה

לזכות

הרה"ת יעקב יצחק דוב הלוי בן חיה רחל
 להצלחה רבה בכל מתוך בריאות הנכונה
 ולנחת יהודי חסידי מכל יוצאי חלציו שי'

לזכות

הרה"ת אברהם מיכאל הלוי בן שפרינצא רחל
 לרפואה קרובה ושלימה

לזכות

הרה"ת שניאור זלמן

וזוגתו מרת שמחה רבקה שיחיו

וילדיהם: אסתר ברכה, איטא העניא,

אברהם משה, חי' בתי', חנה וריבה דינה שיחיו

כאשר תעבירו את ימים המיוחדים האלו, בוודאי תהנו מתוכנו העשיר והנהדר של הלוח
 היומי, שמנחה אתכם בכל ההלכות הנצרכות - שלב אחרי שלב - לפי סדר היום.

נא הביעו את הוקרתכם למאות שעות העבודה שהושקעו שהשקיעו המפיקים,
 הכותבים, העורכים, מתרגמים, מעצבים והמפציצים, והרימו תרומה להשתתפות

בהוצאות הרבות, באמצעות האתר www.daytodayguide.com

באתר ניתן לקבל פרטים גם על מבצע המנויים ללוח היומי לשנת תשע"ט

לתמיכה ברבני השכונה בקרו באתר www.crownheightsconnect.com

האתר הוקם על ידי ידידי הבד"צ

כמו כן ניתן ליצור קשר בטלפון: 347-465-7703

לוח יומי

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לחודש תשרי ה'תשע"ט

חלק שני

ערב חג הסוכות - כ' תשרי

נערך על-פי שיעורים שנמסרו

מהמרא-דאתרא וחבר הבד"צ

הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א

בשיחת יום ב' דר"ה תשנ"ב נאמר: "יש לעורר ע"ד לימוד ההלכות הצריכות לימים אלו, שבהם ישנם כמה וכמה שינויים בתפילה וכמה מנהגים וכו' - שילמדו הלכות אלו בשו"ע, או כפי שמצינו לאחרונה, שמדפיסים בלוחות השנה כמה וכמה הלכות השייכות לאותו הזמן, הלכות הצריכות, שתועלת מיוחדת בזה בפרט לאלו שאין להם ספרים מאיזו סיבה שתהי', או שיש להם ואינם יודעים היכן לחפש וכיו"ב, שע"י העיון בלוחות אלו - ע"ד לוח כולל חב"ד (ובב' האופנים או כפי שהוא תלוי על הקיר, או בתור ספר קטן) שמלוקטים בו המנהגים וההלכות הצריכות - מוצאים בנקל את ההלכות האמורות. ולכן דבר נכון ביותר הוא שכאו"א יעיין בלוחות הנ"ל, באופן שכל ההלכות דימים אלו יחקקו בזכרונו, מפני שלפעמים כשמתעוררת שאלה בזה נמצאים במעמד ומצב שאסור להפסיק ולשאול, או שאין את מי לשאול, ויתירה מזו - לפעמים אינו יודע כלל שצריך לשאול".

מקורות להמובא בפנים ניתן למצוא בשולחן ערוך אדה"ז. מטה אפרים. קיצור שולחן ערוך. ספר המנהגים-חב"ד. לוח כולל חב"ד. שיחות מאמרים ואגרות קודש. ועוד ועוד.

* * *

כרגיל בכגון דא, נדפסו כמה תזכורות מענייני "הלכתא למשיחא"¹, מתוך ציפיה ותשוקה לגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש²,

(1) במדור "הלכתא למשיחא" נזכרו לפעמים גם דיני טומאה וטהרה, והוא ע"פ המבואר בתניא (אגה"ק סכ"ו – קמג, א) שלימות המשיח יצטרכו לידע הלכות טומאה וטהרה. (ומצות בטלות לעת"ל – היינו בתח"מ דוקא. ואכ"מ). וכ"מ מזה שהובאו הלכות אלו ברמב"ם ביד החזקה, דאל"ה מאי דהוה הוה (וכפי שהוכיחו עד"ז בכ"מ – ראה לדוגמא שו"ת הרי בשמים ח"ג סע"ה. ולהעיר, שמש"ק שם בדין תק"ש בכ"מ שיי"ב בי"ד שהביאו הרמב"ם – יש ליישב ע"פ שיחת ליל ג' דחה"ס תשמ"ח). ולהעיר גם מצורת הבית להתוי"ט (יחזקאל מב, כ) בטעם התרחבות גבולי הר הבית לעת"ל. וכן מוכח גם ממאמר הגמ' שדיני נגיעים ואהלות יקרין בעוה"ז, וקפויין – היינו קלים להבנה (חדא"ג מהרש"א שם. בניהו שם) – לעוה"ב. (אבל ראה מה שפ"ל במאירי שם. וראה גם הגהות יעב"ץ ומלא הרועים שם). ועפ"ז, קיום היעוד "את רוח הטומאה אעביר וגו'" (בשלימות עכ"פ) הוא בתקופה שני' דימוה"מ, בתח"מ, וכמובן מכ"מ. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 221. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רפ. סה"ש תנש"א ח"ב ע' 576 ובהערות 9-108. ועוד. ולהעיר מאג"ק ח"ז ע' שנו. ואכ"מ בזה. (ומש"כ בלקו"ש חכ"ה ע' 263 שלא יצטרכו ללמוד גם הל' שבת – בפשטות קאי בתקופה שני' דוקא. אבל, לפ"ז צ"ע הכוונה בהע' 51 שם, שכפה"נ ר"ל שהל' שבת ונדה לא נז' בתניא שם. ועצ"ב החילוק). כן להעיר מדין נט"י בזה"ז בכדי שיהיו רגילים לאכול בטהרה לעת"ל (שו"ע אדה"ס ס' קנח ס"א). וראה גם ב"ח יו"ד סוסי' קפג – לענין נדה אחרי שיבנה המקדש. (אבל באג"ק ח"ג ע' קנג שגם בתקופה ראשונה דימוה"מ ל"ש טומאת נדה, משא"כ שאר טומאות. וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 27 הע' 59. וי"ל). וראה זה פלא, בס' שערי ג'ע (אורח צדיקים דרך ז) שבסוף אלף הששי יתנוצץ אור תוס"ש ויעביר רוח"ט והיו קצת מצות בטלות כגון פרשיות טומאה וטהרה וכו'. [והנה, בתניא שם (קמה, ב) שהנגלות יהיו גלויים וידועים לכל איש ישראל בידיעה בתחלה בלי שחכה וצ"ל לעסוק בהם. ומשמעות הדברים, שצ"ל הלימוד בהם תחילה, פ"א עכ"פ, אבל א"צ עסק. וכן פי' בלקוטי ביאורים (קארף). וכ"מ גם בסה"ש תנש"א (שם). וכן לעיל שם ע' 575, שהדגיש תיבת "לעסוק".] וכ"ה להדיא בר"ד משיחת ש"פ צו תשמ"ח. וראה גם ר"ד אחר"ק תשמ"ח).

אמנם, בהמשך הענין, ש"גם אפשר וקרוב הדבר שידעו מפנימיות התורה כל גופי התורה הנגלית כמו אברהם אבינו ע"ה ולכן א"צ לעסוק בהם כלל". (ורק ערב רב שלא יזכו למטעם מאילנא דחיי שהוא פנימיות התורה צריכים לעסוק במשנה להתיש כח הס"א הדבוק בהם). ור"ל, שלפי בי' זה, ת"ח א"צ כלל ללמוד הנגלות לעת"ל, והיינו גם ללא התעסקות. (עיי"ש בסה"ש בהערה 89. לקוטי ביאורים שם. וראה בשער האמונה פנ"ו בארוכה. וצ"ע"ק שבכ"מ מבואר להדיא ע"ד לימוד הנגלה לעת"ל – ראה לקו"ש חט"ז ע' 39 בשוה"ג להע' 45. ר"ד משיחת יום שמח"ת תשמ"ח. כ"ח חשוון תשנ"ב. וכ"ה בכמה מאמרי דא"ח – ד"ה והמשכילים זיהירו תש"כ. הבאים ישרש תשל"ח. השמים כסאי תשמ"ח. ואולי הדייק בתניא שם רק **גופי** התורה הנגלית" (וכמ"ש לפנ"ז בתניא שם, ש"ה"ל גם **עיקר** עסק התורה ג"כ בפנימיות המצות וטעמיהם הנסתרים". ועד"ז הוא בכ"מ (ראה גם סה"ש תש"ד ס"ע 107 ואילך. סד"ה וה' ביום ההוא תשכ"ב. ועוד). ולהעיר מהמבואר בכ"מ (ראה דרך חיים סח, ד. חיים אדם לברך תרל"ח פכ"ג. סה"מ מלוקט ח"ה ע' עדר) במעלת לימוד הנפלאות דתורה מתוך גליא דתורה, בבחי' "ותלמודו בידו", משא"כ הפרטים המסתעפים, וכן שקו"ט ופלפולא דאורייתא, לאפשא לה בנגלה דתורה (ראה לקו"ש חכ"ז ע' 240. ולהעיר מוד"ה הנה ישיכל עבדי תשל"ב בתחילתו. ולהעיר גם מסה"ש תש"נ ע' 357. וצ"ע בסה"ש תשנ"ב ס"ע 27 (ואילך), ששקו"ט בתושבע"פ ביטל לעת"ל. ובפשטות י"ל, שהכוונה שם לעמל ויגיעה ("במחשכים הושיבני") לברר ההלכה, שזה ל"ש לעת"ל – ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושים לפסח (ע' קד). ואולי קאי בתקופה שני' דוקא. ועד"ה הנת' בסה"ש שם ע' 510 – ראה בכ"ז קובץ העו"ב לך וחי"ש תשע"ה. ועצ"ע, שבשער האמונה שם מפורש שמש"ח לא ישפיע נגלה. וצ"ע. וראה גם שיחת אחש"פ תשמ"ו. ולהעיר משיחת ליל ח"י אלול תשמ"ב).

ועוד כתב באו"א בתניא שם (לפנ"ז), ש"למעשה יהיו צריכים (ערב רב) לפרטי הלכות איסור וטומאה **יותר מישראל** שלא יארע להם פסול וטומאה ואיסור כי לא יאונה כו". ולכאו' לפי בי' זה, עדיין צריכים לפרטי ההלכות, אבל לא כמו בערב רב. וילע"נ].

(2) ובס' שערים מצויינים בהלכה עמ"ס זבחים שי"ל ז"ע (מכת"י אמו"ר, ובתוספת נופך מאחמו"ר הרה"ג הרמ"ש שליט"א) בפתחה, האריך מאד בגודל החיוב ללמוד דיני הקרבנות הנהוגים לעת"ל. ובתוך הדברים הביא פרפרת נאה מס' אמרות טהורות (תהלים קיט, קסו) על מארז"ל (שבת לא, ב) שבשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו וכו' צפית לישועה פלפלת בחכמה

שאז אפשר יהיה לקיימן כפשוטן להלכה למעשה מיוסד על הוראות כ"ק אד"ש בריבוי שיחות, ומהן:

"מדובר כמ"פ לאחרונה, אז לויט אלע סימנים שטייען מיר היינט אויף דעם שוועל פון דער גאולה, ווען "הנה זה (משיח) בא", ותיכף ומיד רגע לאח"ז – כבר בא. דערפון איז אויך מובן בנוגע צו דער עבודה פון אידן וואס פאדערט זיך . . אז א אידן'ס אויפפירונג אין אלע ענינים אין זיין טאג טעגלעכן לעבן אויך בזמן הזה תיכף ומיד פאר דער גאולה – איז מעין ובדוגמת דעם לעבן און הנהגה פון אידן בימות המשיח ממש. [וואס דאס איז אויך די **הגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע דעם לימוד פון "הלכתא למשיחא", די הלכות וואס זיינען נוגע צו דעם לעבן פון אידן בזמן הגאולה**]³."

"מוסיפים גם בהתשוקה והגעגועים להגאולה . . שענין זה נעשה גם ע"י ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק, אשר, הלימוד בענינים אלו ממחר ומזרז עוד יותר קיומם בפועל ממש, כך, שמהלימוד יוצאים תיכף ומיד לפגוש את משיח צדקנו, ואומרים לו שזה-עתה סיימו ללמוד כמה הלכות הקשורות עם ביאתו! נוסף לכך שכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", נכללים ב"הלכות הצריכות להן" [לנשים] בכל יום כו"כ דינים דהלכות קרבנות וכיו"ב"⁴.

"דער אויבערשטער בעט זיך ביי אידן אז זיי זאלן זיך עוסק זיין ב"סדר קרבנות" . . ובכלל זיך עוסק זיין בתורת עולה כו' (וואס דורכדעם איז כאילו הקריב כו') – און דאס וועט ברענגען דעם הקריב עולה וכו' **כפשוטו** – המלך המשיח כו' בונה המקדש כו' וחוזרין כו' מקריבין קרבנות כו' ככל מצותה האמורה בתורה במהרה בימינו ממש, וכנ"ל – ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כו' כמצות רצונך"⁵.

* * *

מטעם הבד"צ יו"ל מזמן לזמן פרסומים שונים המעוניינים להצטרף לרשימת המנויים באימייל לגליונות היוצאים לאור מטעם הבד"צ מתבקשים לשלוח אימייל לכתובת:

crownheightsconnect@gmail.com

* * *

הערה כללית: הזמנים⁶ שנכתבו כאן הם לשכונת קראון הייטס. כיון שאי אפשר לצמצם, וישנם כמה גורמים היכולים להשפיע על הדיוק בזה, לפיכך ראוי להקדים [או לאחר, לפי הענין] את הזמן במידת-מה – ולא לחכות לרגע האחרון.

כו', וצ"ב מה ענין זל"ז. וגם למה לא אמר "פלפלת בתורה". אלא דשניהם ענין אחד, שאם ישיב שציפה לישועה, ישאלו אותו "פלפלת בחכמה", דחכמה זה סדר קדשים (כמבואר בשבת שם), דהיינו אם למד סדר קדשים, שהמצפה לישועה מפלפל בסדר קדשים, כי זולת זה על כרוך לא ציפה לישועה, דהא בהא תליא, והמצפה לישועה מפלפל בחכמה.

(3) שיחת שמוח"ת תשנ"ב – סה"ש תשנ"ב ע' 39. – חלק מההדגשות אינן במקור.

(4) משיחה לנשי ובנות חב"ד, ספר השיחות ה'תש"נ כרך ב ע' 485.

(5) לקוטי שיחות חלק יח ע' 341.

(6) נתבאר בכינוס תורה חוה"פ פסח תשע"ח ב-770.

כמה פרטי דינים בקשר לבניית הסוכה ורכישת ד' מינים:

אף שמעיקר הדין יכול לאכול בסוכתו של חברו, מה טוב שישתדלו שתהא לכל אחד סוכה משלו. דמכיון שתשבו כעין תדורו, צריך להיות לכל אחד סוכה בפני עצמו, בדוגמת מה שכל השנה דר בדירה שלו. ובפרט שגם עשייתו הסוכה היא מצוה [שמברכין עליה שהחיינו, אלא שנפטרת בשהחיינו שבקידוש], ומצוה בו יותר מבשלוחו. ומפני מצב הפרנסה הדחוק דרוב בני ישראל – נהגו בכמה מקומות שיש סוכה אחת לכמה וכמה משפחות.

אין לעשות סוכה בקרקע של חברו שלא מדעתו וכן בקרקע של רבים כגון ברחוב העיר וכיוצא בו מקום שהרבים עוברים שם. וכן במקום שסוכתו גורמת לנזקי שכנים כגון שמאפיל על חלונות חברו [ויש שכתבו ללמד זכות על המקילים לעשות סוכות בקרקע של רשות הרבים בכמה אופנים (ראה בהערה¹), וכמובן – שגם להמקילים, זהו רק בתנאי שאינו מפריע לעוברים ושבים (ואינו סותם כל דרך הרבים)]. עבר ועשה שם סוכה אין לברך עליה.

כל סוכה שאינו יכול לאכול ולשתות ולטייל ולישן בה בנחת בלא שום צער אינה נקראת דירה כלל. עשה סוכה במקום שידוע לו שיצטער אחר כך, כגון שעשה ברחוב [ולכתחלה אין לעשות ברחוב, כמו שנתבאר] שאי אפשר לו לישן שם בנחת מחמת מורא הגנבים והליסטים הרי זו סוכה פסולה, ואינו יוצא בה אפילו באכילה, אבל מי שאינו מתיירא לנפשו לישן שם בלילה הרי זו כשרה².
בונים הדפנות לפני הסכך³.

נהגו עכשיו לעשות מחיצות שלימות כי אין הכל בקיאי בדין המחיצות. ומנהגו לעשות ארבע דפנות⁴.

(1) כשקיבלו – או יכולים לקבל – רשות משר העיר (כיון שעיקר הטעם משום גוים שאינם מוחלים), בשטח המצומצם שלפני ביתו שחייב משום דינא דמלכותא בעיני נזיקין וכו'.

(2) וכן הוא גם במקום ובאופן שפטור משינה בסוכה (כבמקומות הקרים או שמצטער וכיו"ב – ראה לקמן ע"ד מנהג חב"ד בה), ראה לבוש סתר"מ ס"ב. פמ"ג בא"א סק"ו. וראה הגהות יא"פ, מחה"ש, בכור"י סק"י. ועוד.

[ודוחק ליישב הנהגת המקילים ע"פ דעת שו"ת חכם צבי (או"ח סצ"ד) ודעמי' החולקים על פס"ד זה, וס"ל שאצל ראו' לשינה, שה"ז עכ"פ ספק ביטול מ"ע דאורייתא, וחשש ברכה לבטלה. ועוד ועיקר, דאנן בתר אדה"ז גרירין. ויש שכתבו להתיר ביש לו סוכה אחרת לשינה (מקו"ח שם ס"ד. בכור"י סק"יג). ונוסף לזה, שג"ז יתכן ששנוי במחלוקת, לאו דוקא ששייך בכל האופנים במציאות. ודעת הפמ"ג שבמקום שא"א בע"א מותר – כבר כתב בבכור"י (ועוד) שזה דוחק. וג"ז אינו מתאים תמיד במציאות. ועיקר, שפשוט בכוננת הפמ"ג דמיירי רק במקומות הקרים שבאמת ל"ש לעשות באו"א, משא"כ בנדון שיכול לעשות סוכה אחרת במק"א או לאכול בסוכה אחרת. וק"ל].

(3) ובדיעבד – יש לנענע הסכך קצת. אבל אם כבר נכנס החג יש לסמוך על המקילים (ראה מג"א סתר"ל סק"ד. ברכ"י סק"ב). ערוה"ש ס"ה. וכ"מ קצת בחי' הצ"צ (שבסו"ס פס"ד ח"ג כו, ג. במהדור"ח – בחי' עה"ש ח"ב) סוכה רפ"א, עיי"ש).

ועוד להעיר, שלכמה דעות בב' דפנות סגי (כ"מ בט"ז שם. וכ"ה בחי' הצ"צ שם. וראה שד"ח סוכה ס"ב סק"ב. וש"נ. ובפמ"ג במ"ז שם סק"ה ר"ל להכשיר במחיצה א' לחוד. אבל עיי"ש בחי' הצ"צ).

(4) במענה לשאלה במקור המנהג (וכן בהחידוש שבמנהגנו): הנה ברמ"א סתר"ל ס"ה שנהגו לעשות מחיצות שלימות (ובלקו"ש ח"ב ע' 417 וכן בספר המנהגים ע' 65 בנוגע למנהגנו לעשות ד' דפנות מציין להנ"ל – ראה להלן). והנה, בל' הרמ"א אפ"ל שהכוונה שלא ע"י לבד וצוה"פ.

מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו חוץ לסוכה ואכל, כאילו לא אכל בסוכה, אפילו אם היא סוכה גדולה, גזירה שמא ימשך אחר שולחנו.⁵

אין נכון לעשות הדפנות [ואפילו מחיצה אחת] מיריעות, אפילו קשרן [כי לפעמים מתנדדות באמצע⁶, ואפילו קשרן] בטוב⁷, כי לפעמים

וכ"כ במשנ"ב שם סקכ"ח. וגם, בד"מ הביא בשם הכלבו, לפי שאין הכל בקיאי בדיו פרוץ כעומד. אבל בכלבו לפנינו סמ"א ליתא. וכן בהגהות ר"פ על הסמ"ק סצ"ג מוכח שהכוונה שאין בקיאי בדיו ב' הכלכתן ושלישית טפח. והנה, במהרי"ל הל' סוכות כ' ונוהגים לעשות ד' מחיצות כתיקונן ואף אם ד' בב' וטפח. אלא שמיד בהמשך לזה כ' שמוטר לעשות מחיצות ע"י לבוד. וממילא לא מסתבר שהמנהג בא להחמיר שלא לסמוך על לבוד. וצ"ל, שאין לעשות פרוץ מרובה ע"י צוה"פ, כ"א מחיצה שלימה ע"י לבוד. וכן יל"פ גם בד' הכלבו. וא"ש מש"כ הרמ"א בשמו, ולפ"ז בעומד מרובה סגי.

ומ"מ, בלא"ה כ' בהלכות הרי"צ גיאות, והובא במשנ"ב שם, שלמצוה מן המובחר יהיו ג' דפנות שתומות מכל רוחותי ולא יהא פתוח רק מקום הפתח.

ויתר על כן, במהרי"ל הנ"ל לעשות ד' מחיצות ושנהגו שעושים עיגול כעין שאר פתחים. והינו לנוי, וכדלקמן. וראה גם שו"ע אדה"ז סתר"ט ס"י שנהגו לעשות ד' מחיצות. ומקורו מד' המג"א סתר"מ סק"א. ולהעיר משר"ע אדה"ז סתר"ח ס"ב – בנוגע למי שעשה דופן רביעי למצוה מן המובחר בעלמא. וראה פמ"ג סוס"ל תרמג במ"ז. וי"ל שגם ל' הרמ"א שם מורה כן, שבאמת עדיף לעשות ד' מחיצות, ורק כשאין לו כדי צרכו עדיף ג' שלימות, עיי"ש.

והוא משום נוי בעלמא, וה"ז הידור בדיו תשבו כעין תדורו, כעין ביתו, וה"ט שנהגים גם בצוה"פ, וכן מש"כ במהרי"ל שיהא בעיגול (ראה תוס' ר"ה כח, ב סד"ה ומנא. יראים ס' תכא. חינוך מצוה שכה [וראה מנ"ח שם]). ראבי"ה סוכה תרו. מ"א שם ס"ב וס"ג. טו"ו סק"ד. וראה שו"ת אפרקסתא דעניא ח"ב סצ"ח).

וכבר העירו מפי' הרשב"ם ב"ב עה, א ד"ה סוכה. [ולהעיר מחק נתן זבחים לו, ב (לפי אופן א') שלב"ש צ"ל ד' דפנות. והרי לעת"ל הלכה כב"ש. ויומתק רשב"ם הנ"ל].

וראה של"ה תולדות אדם בית הגדול (לו, ב). ועוד. ובשיחת שמו"ת תשמ"ב הובא בתור דוגמא להידור שהיא הוספה בכללות קיום המצוה.

וראה גם לקו"ד ח"ד ע' 1536. ובשיחת י"ג תשרי תש"נ: כבר נהגו ישראל לעשות סוכה שלימה מד' דפנות. וראה שיחת ליל ד' דחגה"ס תש"נ. שיחת שמו"ת ביה"ש תשי"ז. שמחת ביה"ש תשי"ד. ש"מ אלול תשל"ד. סה"ש תש"ד ע' 95. וראה סה"מ תרח"ץ ע' סו וע' עה ואילך בטעם שבדופן הד' סגי במעט, לפי שהוא כנגד אות אחרונה דשם הוי'.

וע"ד הסוד – ראה לקווי לוי"צ הערות לזהר פנחס ע' תכו. (ושם, שגימטריא דד"פ דופן ב"פ מנצפ"ך). וראה שו"ת אפרקסתא דעניא הנ"ל. [וראה סה"ש תש"ח ע' 231 ע"ד ד' הדפנות של חסידישער סוכה]

ולהעיר שלפעמים ה"ז לעיכובא – ולדוגמא, לש"י המג"א רס"י תרל (וראה גם בהוספות פס"ד להצ"צ סתר"ל ס"ב) בסוכת שתי או ערב לחוד. ועוד כיו"ב. [וראה זה פלא, בשיחת מחרת יו"כ תשמ"ט, שפחות מד' דפנות הוא רק בדיעבד].

(5) ויש בזה כמה פרטי דינים – ראה נו"כ השו"ע או"ח סתר"ל ס"ד.

(6) בשיעור הנדנדוד לפסול – ידוע שיש שחידשו שהוא רק באופן שהמחיצה נפסלת שמתנדנדת ג"ט ויצא מדין לבוד. וראה פמ"ג שש"ס ב"א סקכ"א (לענין לחי המתנדנד) עד"ז [וראה שו"ת מגדל צופים ח"א ס"ט שרצה לדחות]. וכע"ז כבר כתב בתוס' שש"ס ג' סק"ט. וראה גם כה"ח (לענייננו) סתר"ל סקע"ג. ולהעיר מל' הקרית ספר סוכה פ"ד.

אבל סתימת הראשונים והאחרונים שלא חילקו בדבר משמע (כ"כ כמה אחרונים לדייק. וראה גם שו"ת אבן ישראל ח"ט על משנ"ב סתר"ל סקמ"ח. הליכות שלמה מועדים. פ"א ס"ז ועיי"ש מש"כ לבאר באו"א. וצ"ע) דבכל גווני מיפסל, כיון שבמתנדנד אינו בגדר מחיצה (ראה שו"ת משכנות יעקב ס' קג ד"ה וכן. ובספרו קהלת יעקב לסוכה כד, ב. שו"ת בנין עולם או"ח ס"ג). ומכיון שמדובר בספק ביטול מ"ע דאורייתא, אא"פ להקל. וראה בארוכה שו"ת יבי"א ח"ט סנ"ט.

אמנם, עכצ"ל דבנדנד פורתא באמצע לא איכפת לו, שכן בקשרן בטוב הוא רק חשש לכתחילה דיזמינין דמינתקי, ולא פסול גמור, אף שלא ימלט שמתנדנדת קצת. וצ"ל שנדנד מועט ביותר במקומה לא איכפת לו, כל שאינו ניכר שהמחיצה הולכת ובאה, או שברובו עומד סגי. וראה גם שו"ת אג"מ או"ח ח"ה ס"מ. ובכללות הענין, ודיוקי ל' הראשונים וכו' וליקוט דעת האחרונים – ראה בארוכה מקראי קודש הררי סוכות פ"ג סל"ו. וש"נ.

(7) ולכאורה בקשרם ע"י אזיקונים מלמעלה ומלמטה אין לחוש כיון שאא"פ שיתנתקו. וראה

מתנתק מבלי שישים לב, וממילא דינן כמחיצה שאינה עומדת ברוח מצויה. והרוצה לעשות סוכה בסדינים, טוב שישים מחיצות של קנים במשך עשרה טפחים מהקרקע, עם ריוח פחות משלשה טפחים בין כל קנה וקנה. ולכתחילה יזהר לתקן קנים בכל ד' הדפנות.

להיזהר מהסכך יהא עמיד ברוח מצויה במשך כל ימי החג (ונוגע במיוחד במחצלאות שאינן עומדות ברוח מצויה⁸ ולכן יש להוסיף עליהם סכך או להניח עליהם קורות עץ). אין לחזק את הסכך בדבר המקבל טומאה (כ'אזיקונים' מפלסטיק וכדומה⁹. ניתן להשתמש בקורות עץ או לקשור בחוטים המיוחדים לשם כך, הכשרים לסיכוד). חשוב להדגיש שאין חשש במה שהסכך נוגע בברזל, ומספיק שעיקר עמידת הסכך אינו מחמת דבר המקבל טומאה. בדיעבד שהעמידו הסכך בדבר המקבל טומאה מותר לישיב שם אפילו לכתחילה.

מנהג רבותינו נשיאינו שהיו מרבים בסכך והדגישו הדבר גם באמירה בדיבור, שהיו אומרים שיוסיפו עוד סכך ועוד סכך מבלי לדאוג לכך שצריך שיהיו כוכבים נראים מתוכה. ובודאי מצאו עצה שיוכלו גם לראות הכוכבים, ובפשטות – עי"ז שלוקחים מקל ותוחבים אותו בעובי הסכך, וככל שירבה הסכך יעשה בו נקב קטן עכ"פ שדרכו יוכלו לראות הכוכבים.

במענה לשאלת רבים: בנוגע להמצאה לסדר סכך ממחצלאות של במבוק באופן שהגשמים אינם יורדים לתוכה, מצד אופן הנחת הקנים, וסמכו (בין השאר) על שיטות הראשונים להכשיר בכגון דא – הנה לשון אדה"ז¹⁰ "אם הי' הסכך מעובה כל כך עד שאין המטר יכול לירד לתוכה פסולה, לפי שאין נקראת סוכה אלא אם כן אינה מגינה אלא מן הצל בלבד אבל אם מגינה גם מן המטר אין נקראת סוכה אלא כמין בית היא זו", ומדבריו משמע שפסולה מדאורייתא¹¹.

ועוד ועיקר, ש¹² לדעת אדה"ז¹³ "אין אדם יוצא ידי חובתו אלא בסוכה שאינה עשויה אלא לצל בלבד וכו' אבל אם היא וכו' עשויה גם למחסה ולמסתור מזרם וממטר כל שאינה עשויה לצל בלבד אין זו סוכה אלא בית"¹⁴.

בתוס"ש שש"ט ו"סק"ו עד"ז.

8) ולהעיר בדבר השכיח, שכשהמחצלת עפה ברוח והוחזרה ע"י הרוח, יתכן לפעמים חשש פסול שהסוכה נעשית מאלו, וצריך לחזור ולהניחה לשם צל (ראה שו"ת שבה"ל ח"י סי' ק סק"א).

9) ובשעת הדחק, כשא"פ בע"א, או כשיש חשש שבלא"ה לא יהא הסכך עמיד – יש להקל מכר"כ טעמים. ולא גרע מבדיעבד. וראה גם בארוכה בס' ללקוט שושנים בחבטו ח"ג שרש ג שאסף איש טהור כמה צדדי קולא בנדר"ז.

10) בשו"ע סתרל"א ס"ה.

11) וראה פת"ז סתרל"א ס"ג. סתרל"ה ס"א מש"כ לחלק בזה.

12) גם את"ל ולחלק באופן שהמבנה רעוע ומה שאין הגשמים יורדים היא מסיבה חיצונית (כמ"ש חלק מהמתירים)

13) סתרכ"ו ס"א.

14) וראה גם שו"ע אדה"ז סתרכ"ט ס"י. וראה שו"ת אבנ"ז או"ח סתע"ד. פת"ז שם. (ודלא כמ"ש בקובץ תשובות או"ח סס"א). וראה בלקוטי שיחות (חל"ב ע' 142) בדעת אדה"ז "שזהו תנאי בכל סוכה, ועד שכוונת עשייתה צ"ל אך ורק לשם "צל בלבד", בלי תערובת של כוונה אחרת וכו' אפילו שתהי' גם "למחסה ולמסתור מזרם וממטר" וכו' אין זה אחד מתנאי הסוכה אלא זהו גדרה של סוכה".

אין מנהגנו לעשות רצפה מיוחדת לסוכה, אלא אם סוכתו ממוקמת בגינה, שהרי טוב שלא לאכול כלל בגינה בשבת ובחג אם ישתמש שם עם מים מפני שבקושי יוכל ליזהר שלא יפול שם מעט מים [ויגרום לצמיחה].

אין מנהגנו בנוי סוכה. מדיני נוי סוכה (להמניחים) – אסור להסתפק מהם כל ימי החג, ואפילו אם נפלו מהסוכה, ואסורין גם בטלטול בשבת ויו"ט שהרי אינן ראוים לכלום כל ימי החג. יש ליזהר שלא להרחיק נויי הסוכה מן הסכך ארבעה טפחים.

לוודא שהד' מינים כשרים בתכלית (והאתרוג אין עליו חשש מורכב) וגם מהודרים, ולקנותן רק ממוחזקים ליר"ש. אין לסמוך על מכתבי המלצה שפג תוקפן או כשהממליץ אינו בר-סמכא, כפשוטו. אין לקנות ד' מינים (וערבות בכללם) מקטן עבור יום הראשון של חג. פרטי דינים נמצאים בשו"ע אדה"ז סימן תרמה-ט.

קטן היודע לנענע כדינו אביו חייב לקנות לו לולב כדי לחנכו במצות. ואף שרבים אין נוהגים כן – בזמנינו שד' מינים מצויים בשפע, כדאי לקנות ארבעת המינים כשרים כהלכתם לבנים היודעים לנענע, החייבים מדין חינוך. ולפחות שבכל בית יהיה סט של ד' מינים מיוחד לילדים. והדבר נוגע במיוחד ליום הראשון של חג [כדלקמן].

מברכים על אתרוג מקאלאברי.

בנטיעת שתילי אתרוגי קלברה באה"ק ת"ו, אינו בדומה לאתרוגי קלברה עצמו, ורק שסר בזה הענין דהרכבה.

מראה האתרוג צ"ל געה"ל (כמראה שעוה).

לוקחין לולב שאין עליו כפופין (הנק' כפתורים – קנעפלאך).

אין מוסיפין על שתי ערבות אבל מוסיפים על ג' הדסים, ולפחות עוד ג' הדסים, וכל המרבה הרי זה משובח.

אתרוג הכבוש – שנשרה מעת לעת במים או בשאר משקים – פסול. ויש מחמירים גם בשאר המינים. ולכן ראוי שלא להשהות אגודת הלולב במים ליותר מ24 שעות, באם לא נשאר כשיעור (4 טפחים בלולב, 3 טפחים בהדסים וערבות) מחוץ למים. והרבה מקילים לעטפם במטלית רטובה, אפילו כשהיא בגדר טופח על מנת להטפח (ואכ"מ).

יום ראשון, י"ד תשרי, ערב חג הסוכות

להכין חלות עגולות (להנוהגים בחלות עגולות עד (וכולל) הושענא רבה).

אין מקיזים דם בערב יו"ט, גזירה משום הקזת דם בערב חג השבועות שיש בו סכנה (ושקו"ט בכ"מ בנוגע לתרומת דם ובדיקת דם שבזמנינו. ואכ"מ).

כדאי לרשום את השם על גרתיק הלולב (על מדבקה וכיו"ב) שלא יוחלף עם מישהו אחר.

אין מדקדקים לשלם בעד ארבעת המינים קודם החג דוקא. לפזר מעות לעניים ולהרבות בצדקה בערב סוכות. לספק צרכי החג בהרחבה לעניים.

כתב הרמב"ם (והובא בשו"ע ובשו"ע אדה"ז): "כשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו... ושמחה כזו קלון היא להם...".

כל שמונת [תשעת] ימי החג חייב אדם להיות שמח וטוב לבב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים אליו ושמחה זו היא מצות עשה מן התורה. כיצד משמחים? הנשים קונה להן¹⁵ בגדים ותכשיטים¹⁶ כפי ממונו. [ואנשים וקטנים – כדלקמן].

הלכתא למשיחא: מצות ערבה הלכה למשה מסיני. שלוחי בית דין יורדים למוצא (מקום למטה מירושלים) וקוטפים ענפי ערבה בנות 11 אמה.

להסתפר לכבוד החג שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול. לטהר עצמו במקוה ערב הרגל.

מהדרין¹⁷ לאגוד הלולב בסוכה ובערב יום טוב [=היום]. המהדרים – מאגדים בעצמם.

מכינים חמש טבעות מעלי לולב לפני שמתחילים לאגוד את הלולב. אסור לאכול פת או מזונות משעה עשירית (3:49 לערך) כדי שיוכל

15) דיוק הלשון "קונה להן" ולא שהן לובשות בגדים חדשים – אף שפשוט שהשמחה היא מהלבישה (ולא מהקני') – י"ל, דאשה בעלה משמחה (ראה כס"מ ולח"מ ריש הל' חגיגה. אבל ראה רי"ק ולח"מ מעה"ק פי"ד הי"ד. וראה שיחת ש"פ נח תשמ"ה. לקו"ש חי"ז ע' 237. חי"ט ע' 368 הע' 51. חל"ג ע' 66 הע' 37. שיחת ו' תשרי תשכ"ח. וכבר העירו מרמב"ם ע"ז פי"ב ה"ג. פיה"מ קדושין פ"א מ"ז. ולג' הרמב"ם (בסהמ"צ דלקמן) בפסחים קט, א: חייב אדם לשמח בנו ובנותיו – משמע שבאשתו היא עצמה חייבת. וראה שיחת ב' דחגה"ס תשי"ב. ש"פ ויקהל תשמ"א. נשא תשמ"ג. ולהעיר משה"ש תש"נ ח"ב ע' 403 הע' 138. ואכ"מ).

ומש"כ בכ"מ (סהמ"צ להרמב"ם מ"ע נד. חינוך מ' תפח. ועוד) ללבוש בגדים חדשים – התם קאי על חובת הבעל בשמחת עצמו (ולהעיר שבסהמ"צ וחינוך כ' בנוגע לנשים "חילוק מיני מתיקה"), וכבגמ' פסחים עא, א שמשמחו בכסות נקי'. וכ"ה בשו"ע אדה"ז סתקב"ט ס"ז, שבגדי יו"ט הוא מדין שמחה.

אבל באר"ח ה' חוה"מ סל"ד: נשים שמחות בבגדי צבעונין. וי"ל.

16) בירושלמי פסחים פ"י ה"א: נשים בראוי להן כגון מסנין וצוצלין. וראה קה"ע ופנ"מ שם, דמסנין היינו מנעלים. ובפ"י הפנ"מ מציין לכתובות סד, ב (במשנה): מנעלים ממועד למועד. ופירש"י: מנעלים חדשים לכל שלשת רגלים. ושם (בגמ') סה, ב: ניתבינהו ניהלה במועד כי היכי דניהוי לה שמחה בגויהו. וראה מהר"ם שייף שם. ובאגודה פסחים פ"י שלכה"פ יקנה מנעלים. וכ"ה במהרי"ל הל' יו"ט, הובא בא"ר ס' תקטט. וראה חכמ"ש שם. ולהעיר משיחת ר"ח שבט תשמ"א (מסרט הקלטה): "משמחה מיט נעלים און שמלות ובגדים יפים איז דאס א מ"ע מה"ת".

[ולכא' מקום לומר, שאינו חייב לקנות בגדים חדשים בכל רגל ממש, כ"א שיהיו בגדים מיוחדים ליו"ט, ופיין יותר משל חול ושל שבת, ולכל היותר – שיהא חידושן ניכר, וכבבגדים מגוהצים לבני א"י. וקמ"ל שגם כשאין ידו משגת לבגדים מיוחדים ליו"ט, יוצא יד"ח במנעלים חדשים, אף שבלא"ה צריך לקנותם כמ"פ בשנה, כיון שמתקלקלות במקום הרים, כבגמ' כתובות שם. ואכ"מ].

17) ונת' בד"ה נשא את ראש תשמ"א שזהו ענין "לעשות סוכה", התחלת עשיית הסוכה לדירה, כיון שהוא דבר שרגילים לעשותו בבית. ועיי"ש שכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע סיפר [סה"ש תש"ד ע' 13] שאביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע חניך אותו כשה' בגיל טף שיעמוד על ידו ויאחז הלולב ומיניו וכו'.

לאכול כזית פת בסוכה לתיאבון. גם משאר מינים לא יאכל אלא מעט ולא ימלא כריסו מהם.

להסיר מכשול: כשמסדרים הלולב צריכים לוודא שהשדרה של הלולב תהיה גבוהה מהדסים וערבות לפחות טפח (בין 8 ל-9 ס"מ / 3-3.5 אינצ'). הרבה נכשלים בזה, ולכן צריך להיזהר לחתוך **מלמטה** את ההדסים והערבות (לא יותר מדאי, כדי שישאר שיעור ג' טפחים), בכדי ששדרת הלולב עצמה תבלוט טפח מעליהם¹⁸ (השדרה מסתיימת במקום שאין עוד עלים היוצאים ממנה, אלא היא הופכת להיות העלה האמצעי). כמו כן, אין לעשות קשר בטפח העליון של שדרת הלולב¹⁹.

אופן האיגוד: ג' הדסים – אחד בימין שדרת הלולב, וא' בשמאלו, וא' באמצע השדרה נוטה קצת לימין. ההדסים הנוספים מתחלקים גם כנ"ל. שני בדי ערבות – א' לימין וא' לשמאל. [והערבות קרובות יותר ללולב מההדסים]. על הלולב עצמו עושים שתי כריכות. משתדלים ששתי הכריכות תהיינה מכוסות בההדסים וערבות. גם כריכה העליונה, מקצתה על כל פנים. מדייקים שקצותיהם התחתונים של הלולב ההדסים והערבות יהיו מונחים בשווה זה ליד זה ושהלולב לא יבלוט מלמטה. נוסף על שתי כריכות הנ"ל [**ולאחרי** כריכות הנ"ל] – אוגד הלולב ההדסים והערבות ביחד על ידי שלש כריכות. שלש כריכות אלו הן במשך טפח אחד. נמצא סך-הכל חמש כריכות²⁰. נוהגים להגביה ההדס בתוך האיגוד למעלה מן הערבה מעט. ומשתדלים שהערבות לא יראו כל כך.

לסדר את כיסוי הניילון לסוכה בצורה שיהא מותר לכסות את הסוכה ביום טוב, לעת ירידת גשמים. מותר לפרוס את הניילון על גבי הסכך בשבת ויום טוב, אם הוא באופן שלא יהא חלל טפח בין הניילון לסכך. אבל אם יש חלל טפח בין הניילון לסכך, או באם הניילון נפרס **מתחת** לסכך אפילו אין חלל טפח ביניהם, **אסור**. ורק אם היה הניילון פרוס כבר טפח (לא כולל החלק המגולל) מבעוד יום, מותר לו להמשיך לפרוס הניילון בחג.

הלכתא למשיחא: כתב הרמב"ם²¹: כל ישראל מזהרים להיות טהורים כל

18) ופשטות ד' הפוסקים שזהו לעיכובא, גם כש(אפי' חלק מ) ההדסים והערבות ארוכים משיעור ג"ט. וכפס"ד השו"ע ואדה"ז סתר"נ ס"ב. וראה כה"ח סתר"נ סק"ט. החיים והברכה ס"ק קמא (אלא שלדעתו עיקר ד"ז לחומרא לחוש לדעת הר"ן. אבל אגן לא קייל"ן הכי).
וגם כשאין תחתית הדסים והערבות שוים עם הלולב ולכן אין שדרת הלולב עולה טפח אף שמצ"ע ארוכה מהם בטפח (כ"ה ע"פ הטעם שבגמ' כדי לנענע. וכ"מ ברבינו מנוח לולב פ"ז ה"ה. וכ"כ בגור ארי' (גרמון) שם).

ולאידך גיסא, יל"ע אם מועיל מה שמוריד ההדסים והערבות למטה מתחתית הלולב שהרי י"ב כדי לנענע. אבל להטעם שהלולב צ"ל מצ"ע גבוה יותר (ראה פירש"י סוכה לב, ב ד"ה עד שיהא ובמפרשים שם. רבינו מנוח שם), לכאן א"מ. וכ"מ קצת ברבינו מנוח שם (במכ"ש מזה שא"מ גם כשלקחם שלא באגודה. וראה יצחק ירנן על מאה שערים לרי"צ גיאות (ע' קלב) להחמיר גם בנטלם זאח"ז).

19) ראה שו"ע אדה"ז סתר"נ א סי"א (ולשונו צ"ב קצת. ואכ"מ). א"ר שם סק"ו. פמ"ג במ"ז סק"א.

20) נת' בסה"ש תרצ"ט ע' 298. לקו"ש ח"ד ע' 1368.

21) הובא ונתבאר בלקו"ש חל"ב פ' שמיני באורך.

רגל מפני שהם נכונים להכנס למקדש לאכול קדשים.

סומאת עמי הארץ ברגל כטהרה היא חשובה, שכל ישראל חברים הם ברגלים וכליהם כולם ואוכליהם ומשקיהן טהורים ברגל, מפני שהכל מטהרים עצמם ועולים לרגל, לפיכך הן נאמנים כל ימות הרגל²².

מצא סכין בירושלים ביום טוב שוחט בה מיד שחזקת כל הכלים ביום טוב טהורין²³.

22 רמב"ם מטמאי מו"מ פי"א ה"ט – ממשנה וגמ' חגיגה כו, א. ונת' בלקו"ש חל"ז ע' 20 ואילך. 23 רמב"ם אבוה"ט פי"ג ה"ה – ממשנה שקלים פ"ח מ"ב. פסחים יט, ב. וקמ"ל, דאף שגזרו חכמים על כל הכלים הנמצאים שיהיו בחזקת טומאה (שם ה"ד), ביו"ט חזקתן טהורין. ואף שבירושלים בלא"ה כל הכלים הנמצאים טהורין שלא גזרו טומאה (שם). מטמאי מו"מ פי"א הי"ב, וכנראה הטעם כיון שזוהרו הטמאים בירושלים מחמת שכל העם אוכלים קדשים (ראה מאירי ופי' הר"ש שירליאו שקלים שם מ"א (לענין רוקים הנמצאים בירושלים). ובמאירי שם מ"ב (לענינו): שהוא מקום מוחזק בטהרה. ועד"ז כ' בפסחים ע, א: אין כאן חזקת טומאה בירושלים שהטהרה מצויה לכל. וראה גם (לענין אחר) לקו"ש חל"ז ע' 24) – לדעת הרמב"ם, בסכינים לשחיטת קדשים גזרו מפני חומרת הקדשים (ובמאירי (שם ושם) פי' באו"א), אבל ביו"ט לא גזרו. ופשוט, שהסכינים טהורים ביו"ט גם לשחיטת חולין. ואדרבה.

והנה, ברמב"ם שמצא הסכין בירושלים. ועיי"ש בראב"ד ובנו"כ. ויל"ע בדעת הרמב"ם, דמוקי לה במצא בירושלים, והלא גם חוץ לירושלים חזקתם טהורים, את"ל (ראה ערוה"ש העתיד (סי' קכא אות ג-ד), הובא בלקו"ש חל"ז ע' 25 הערה 48. ובלקו"ש שם נראה כנוטה לסברא זו. וכ"כ בלקוטי הלכות חגיגה כו, א בז"ת ד"ה ויאסוף בשי' הרמב"ם. וראה שיח יצחק חגיגה שם. ואולי איכא למשמע הכי מראב"ד שם ה"ה, עיי"ש.ה. ויתכן שבסו"ד נטה קו מסברא זו) שהדין שכל ישראל חברים הם ברגל (רמב"ם מטמאי מו"מ פי"א ה"ט) אינו רק בירושלים, והרי ד"ז קאי גם על כלים (כמפורש שם).

[ולהעיר מלשונו כאן, "שחזקת כל הכלים ביום טוב טהורין", ולא התנה שזהו דוקא בירושלים. (משא"כ לפני"ז, במצא בי"ד ניסן, שפי' דקאי בירושלים). וכמו"כ ליה"ע, דמשמע קצת, שד"ז הוא בכל הכלים, שחזקתם טהורים, ולא רק בסכינים הנמצאים, ולפ"ז אין הטעם משום שבודאי הטבילו לצורך שחיטה, וכמ"ש בפי"ה מ"ש (וכבר העיר בכס"מ עמש"כ הרמב"ם כאן לפרש באו"א, לפי של"ג על כלים הנמצאים ביום זה) – שרק בי"ד ניסן אמרו כן, שצריך להטביל סכיניו לצורך שחיטת פסחו, משא"כ בשאר יו"ט ל"ש למימור הכי. אבל משמעות סוגיית הגמ' פסחים שם, וכן במאירי שם, שגם ביו"ט הוא מה"ט. אלא, שבשאר כלים בלא"ה טהורים בירושלים, כנ"ל].

(ובאמת, עיקר כוונת הרמב"ם שאפי' בירושלים במצא בי"ג שונה ומטביל, וכמ"ש הראב"ד בביאור דעתו, דאוקי לה בנמצאת בירושלים, דעכצ"ל דלא מיירי חוץ לירושלים, שבלא"ה חייב בטבילה. והכריח מזה, שגם בירושלים גזרו על סכינים הנמצאים, חוץ מהנמצא בי"ד וביו"ט. וא"כ אפ"ל, שלענין זה – קאי גם בנמצאת חוץ לירושלים. אלא שד"ז לא נתפרש להדיא ברמב"ם).

ולכאו"צ"ל, דאף שגזירת כלים הנמצאים הוא בפשטות מחשש שנפלו מע"ה (וראה אפיקי מים טהרות (מיטלמן) ס"ב סק"א, בשלילת ד' הח"א טהרות ס"ז סק"ד דמיירי ברובם חברים. וראה שם ס"ח סק"ד שהוא מחשש מיעוט זבים), מ"מ חמירי מכלי של ע"ה בענין זה, שלא אמרו שחברים הם ברגל וכליהם טהורים רק בכלים של ע"ה, שאפשר לברר אצלו אם נטמא (אף שא"צ לברר בפועל), וכאן מיירי בכלים הנמצאים (בשווקים וכו'), ויש לחשוש שמא בזב או במת נטמאו (שם ה"ד), שהרי לא כאו"א יכול לטהר עצמו. (וכמו רוקים הנמצאים בירושלים, שאף שבאמצע הדרך טהורים מה"ט גופא, לפי שכל ישראל טהורים ברגל, שבצדדים טמאין, כיון שהטמאים ברגל – והיינו, מי שנשאר טמא ואינו יכול לטהר (פיה"מ שקלים שם מ"א) – מועטים ופורשים לצדי הדרכים (משנה שקלים שם. רמב"ם אבוה"ט פי"ג ה"ח)). (ואף שלשונו במטמאי מו"מ פי"א הי"ב משמע קצת דשוו אהדדי (כלים של ע"ה וכלים הנמצאים) – יל"ד. ובלא"ה מוכרח לחלק ביניהם (ולהיפך), שהרי כלים של ע"ה טמאים גם בירושלים, והיינו אפי' טומאת מת, משא"כ בכלים הנמצאים (וראה גם ח"א שם ס"ח סק"ג)).

ומ"מ הקלו ביו"ט בירושלים, אף בנמצאים. (וצ"ע מ"ש מרוקים הנמצאים, שבצדדים עכ"פ טמא. ולהעיר ממאירי פסחים יט, ב שגם בכלים הנמצאים, באם מצאם מוקצים במבואות קטנים, כמו שפינהו אדם לשם, טמאים. ונראה שפי' כן מש"א בפסחים שם "בגזייתא". וצ"ע דבגמ' קאי לר"מ דוקא).

ואף שעי"ה אין בקיאין בידינו טומאה (ראה פיה"מ כלים פי" מ"א. מטמאי מו"מ פי" ה"א) ובפרט בטומאת היסט (מטמאי מו"מ פי"ג ה"ד) וכן אין יודעין הלכות טבילה וחציצה (שם ה"ב), ומה שייך

הלכתא למשיחא: סוכה בעזרה עבור אכילת לחמי תודה וכיו"ב, וכן בכלל בנוגע שאר עניניהם (משא"כ אכילת קדשי קדשים וחולין) - ראה בהערה²⁴.

צדקה: צדקה עבור שני ימי החג.

הכנת אש לנרות: אין מוציאין אש ביו"ט מפני שהוא מוליד דבר חדש ודומה קצת למלאכה, וכיון שהיה אפשר לעשות מערב יו"ט אסור לעשות ביו"ט²⁵. לכן, בערב החג יש לדאוג להשאיר אש דולקת [ואפשר אש מהגז] שיוכלו להעביר אש-מאש להדלקת הנרות לליל ב' דחג הסוכות. המשתמשים בשעון-שבת, יכוונו אותו לשני ימי החג.

ונשמרתם מאד לנפשותיכם: ארגוני הבטיחות והצלה ממליצים שאם משאירים את מבער הכיריים דולק במשך החג אזי יש לוודא שיש בסמוך חלון פתוח לפחות 4 אינץ', ועוד חלון נוסף פתוח בצדו השני של הבית, כדי לאפשר אוורור ראוי. כמו כן לוודא שהגלאי (לפחמן חד-חמצני) פעיל.

ימשמש בבגדיו עם חשיכה (שלא יהא בהם מוקצה²⁶).

סדר הדלקת נרות²⁷: מומלץ שהמשתמשים בנרונים שבכוסיות זכוכית יניחו מעט מים או שמן בכוסית בערב יו"ט [ומותר לעשות כן, ואין חשש גרם כיבוי בנותן מעט מים²⁸] בכדי שהדיסקית (המחזיקה את הפתילה) שבתחתית הכוסית לא תידבק אליה - ראה להלן בליל ב' דיום טוב.

מדליקין הנרות לפני הברכה כבשבת, ואח"כ מברכים "להדליק נר של יו"ט" ו"שהחיינו". [טענתה בהברכה או שכחה "שהחיינו" ראה בהערה²⁹]. איש המדליק יברך "שהחיינו" בקידוש.

לברר אם נטמאו או לא. וצ"ל שגם לזה ל"ח מה"ת כ"א מחמת גזירה, לפי שרובם בקיאים ונזהרים, ורק מדרבנן חיישינן למיעוטא, וברגל ל"ג לחוש לזה. [ודוגמא לדבר: דין טומאת מת, שבכלי סתם של ע"ה חוששין שמא טמא מת הוא (מטמאי מו"מ פי"א הי"ב. שם פי"ב ה"א), ובאמר להדיא שכלי זה טהור מטומאת מת נאמן (פי"א שם. וראה לקו"ש שם ע' 23). וכן במכירו שאוכל בתרומה (פי"ב שם). וכל גזירות חכמים הם כך, ולדוגמא, שמחד גיסא ע"ה מטמא גם בהיסט (לדעת הרמב"ם. ובמק"א הארכנו. ואכ"מ), ולאידך בסתמא ל"ח לטומאת היסט בע"ה, אף שאין בקיאים בטומאת היסט, ורק כשנמצא לבד ללא השגחה (פיה"מ טהרות פ"ז מ"ב). ולהעיר מתפא"י טהרות פ"ח מ"ב (בבועז סק"ד) שאשת ע"ה נאמנת לפעמים]. ויומתק יותר להנת' בלקו"ש שם ע' 25, שברגל חל גדר ציבור על כולם. (ולהעיר, שבשעתו בהשיחה - כ' חשון תשמ"ו - נת' בזה, שהוא מעין ודוגמת "כעין דאורייתא תקון") הדין דטומאה הותרה בציבור.

ובראב"ד (הנ"ל) כ' שחוף לירושלים יש לחוש משום מגעות עוברים ושבים, משא"כ בירושלים שאין טמאים מצויים שם. ופשוט, שאין לפרש בכוננתו דחיישינן לנגיעת נכרים - דלשונו ל"מ כן. גם י"ל דמירי בישראל החשוד על הטהרות יותר מע"ה, שע"ה רובם נזהרים מטומאה ורק מדרבנן גזרו, משא"כ במי שלמטה מדרגת ע"ה.

24) שקו"ט באג"כ ח"ב ע' ח. וראה הנסמן בירחון האוצר גל' כ בארוכה.

25) שו"ע אדה"ז סתק"ב ס"א.

26) ראה שו"ע אדה"ז קו"א לסרב"ב סק"ד.

27) הלכתא למשיחא: לענין תקיעות בערב יו"ט - ראה להלן ערב שבת חוה"מ בהערה.

28) אבל לא הרבה מים שאסור גם בערב שבת ויו"ט מחמת גרם כיבוי.

29) אם טענתה ואמרה להדליק נר של שבת קודש", אם נזכרה תוך כדי דיבור חוזרת ואומרת "של יום טוב". לאחר כדי דיבור - לא יצאה, וחוזרת ומברכת כל זמן שהנרות דולקות (ע"פ קו"א לשו"ע אדה"ז סרס"ג סק"ג וסק"ד). [וראה גם בקונטרס באתרא דרב חו' ג' הע' 45 ואילך. והארכנו

זמן הדלקת נרות יום טוב בערב החג בשעה 6:33 (18 דקות לפני השקיעה³⁰).

אם איחרו את הזמן, ניתן להדליק גם בחג, מאש דולקת. באם הדבר אפשרי (מבחינה בטיחותית, מזג האוויר וכו') מדליקים ומברכים בסוכה (מקום האכילה) ודי בנר אחד או ב' נרות. קרוב לכניסת החג נכון לבדוק שוב את מצב הסוכה וכשרותה (באם יש גג – 'שלאק' – מעל הסוכה יש לוודא שהוא פתוח וכו').

ליל שני, ליל א' דחג הסוכות

מעריב לשלוש רגלים. שיר המעלות. אומרים בנוסח התפלה ובקידוש: "את יום חג הסוכות הזה ואת יום טוב מקרא קודש הזה זמן שמחתנו מקרא קודש וכו'".

[טעה והתחיל או גמר ברכות של חול או של שבת, ראה בהערה³¹].

בכמה שיחות קודש ע"ד איחולי "גוט יום טוב" ג' פעמים ובקול. ובשיחת ליל א' דחגה"ס תשמ"ח שבכל פעם מגביהים הקול יותר (ע"ד המנהג באמירת כל נדרי)³².

אין מנהגנו לנשק את הסוכה בכניסה וביציאה.

בה במק"א. וצע"ק מש"כ מפי השמועה בס' הרב אשכנזי.

אם שכחה ברכת "שהחיינו", תכוון לצאת ידי חובה בעת הקידוש.

30 מט"א סתרכ"ה סל"ג. ועוד. וראה שיחת ליל ערב שבועות תשמ"מ. לקו"ש חכ"ד ע' 297 הע' 69.

31 טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול, אם נזכר באמצע ברכה (בין שנזכר בברכה ראשונה של אמצעיות של חול שהיא אתה חונן, ובין שנזכר בשאר ברכות אמצעיות של חול) צריך לגמור כל אותה ברכה ואח"כ מתחיל ברכה אמצעית של יום טוב. טעה והתפלל כל התפלה של חול ולא הזכיר כלל ענין קדושת היום בתפלתו (יעלה ויבוא וכדומה) לא יצא ידי חובתו וצריך לחזור ולהתפלל תפלה של חג, אבל אם הזכיר של חג בתוך שמונה-עשרה אע"פ שלא קבע לחג ברכה בפני עצמה יצא ידי חובתו. ואם נזכר קודם שאמר "מודים", אחר שסיים ברכת "המחזיר שכינתו לציון" אומר יעלה ויבוא קודם מודים ויצא. אם התחיל כבר "מודים", אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"אתה בחרתנו". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה של יום טוב.

טעה והתפלל של שבת לא יצא ידי חובתו. ואם נזכר באמצע ברכה אמצעית, פוסק מיד ומתחיל של יום טוב [וא"צ לחזור לראש התפלה, אף שה"ז שקר מוחלט. ראה תהל"ד סרס"ט סק"ט ואילך. ואכ"מ].

נזכר לאחר מכן, אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"אתה בחרתנו".

ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה של יום טוב. טעה ואחר "יעלה ויבוא" אמר "ותחזינה" (כרגיל בחול המועד ובראש חודש) ולא "והשיאנו" (כביום טוב), חוזר ל"והשיאנו". ואם נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה השם" מסיים "מקדש ישראל והזמנים" וממשיך "רצה". נזכר אחרי שחתם "המחזיר שכינתו לציון", חוזר ל"אתה בחרתנו". וכן אם מסופק אם אמר "והשיאנו" או לא, אם אינו מתפלל מתוך הסיוד. (ע"פ שו"ת גו"ר או"ח כלל ד סי"ט – הובא בהגהות רעק"א סתפ"ז ס"א. ערוה"ש שם ס"ד. כה"ח שם סק"ל. וראה תשובות הפוסקים (כ"ץ) סכ"ג – באו"א. והנלענ"ד כתבנו).

אמר יעלה ויבא וטעה והמשיך כנוסח ברכת המזון ואמר "ובנה ירושלים", יחזור ויאמר "והשיאנו". אם נזכר אחרי שאמר שם השם בחתימת הברכה ועדיין לא אמר "ובנה ברחמיו", יסיים ויאמר "מקדש ישראל והזמנים", ויצא. ואם סיים "ובנה ברחמיו" חוזר ל"אתה בחרתנו". (ראה קצוה"ש סמ"ז סי"ב. לקט הקמח החדש סי' קכ סק"ב (השני). חשוקי חמד בכורות נ, א בארוכה).

מותר לכנוס ולישב בסוכת חבירו בשעה שאין בעל הסוכה שם בסוכתו. אמנם במצב שנראה שבעל הסוכה מקפיד על הכניסה (כגון שיש שם קישוטים נאים או שצריך לעבור דרך חדרי הבית וכדומה) אסור להיכנס לשם. ואם נכנס שם לא יברך.

אין מנהגנו לומר נוסח ההזמנה לאושפיזין שבכמה סידורים. וטוב לקבוע שיחה נאה בדברי תורה מעניין האושפיזין דבר יום ביומו. נהגו להזכיר בסוכה את הבעש"ט, המגיד וכו'. [=האושפיזין החסידיים, כדלקמן].

סדר האושפיזין: אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף, דוד. (ולדעה אחת ע"פ הזהר³³: אברהם, יצחק, יעקב, יוסף, משה, אהרן, דוד). אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע גילה שבנוסף לאושפיזין הכלליים ישנם גם אושפיזין חסידיים: הבעש"ט, המגיד ממעזריטש, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצמח צדק, אדמו"ר מהר"ש, אדמו"ר מהרש"ב. בכמה שיחות נוסף שבשמיני עצרת הוא האושפיז של שלמה המלך (ע"פ הזהר) ואדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. בשמחת תורה – מתגלה שייכותם של האושפיזין "לעיני כל ישראל". בשיחת ליל ד' דחג הסוכות תשנ"ב נאמר אופן נוסף, ששבעת האושפיזין הנ"ל מתחילין מאדמו"ר הזקן.

בראש האושפיזין: אברהם אבינו והבעש"ט.

בביאורי הזהר³⁴: לענין הסוכה שיהי' האדם אושפיזין לאושפיזין עילאין זהו ע"י שיעשה תשובה על פגם הברית כו'.

באגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע³⁵: הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע באחת משיחותיו הקדושות ברבים באחת הועידות בשמחת בית השואבה תרנ"ט הואיל לבאר כי רבותינו הבעש"ט והרב המגיד ממעזריטש והוד כ"ק רבינו הזקן והוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים לדורותיהם הן המה די חב"ד חסידישע אושפיזין און זיי – הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים – גייען מיט אין דעם גלות בירור'דיקן קאראהאד מיט יעדער חסיד וואס געפינט זיך אין דעם ווייטסטן ווינקעל וועלט.

קידוש: אתקיננו סעודתא (ליו"ט), בורא פרי הגפן, מקדש ישראל והזמנים, לישב בסוכה (ומביטים בסכך), שהחיינו³⁶. [ברכה זו עולה גם למצות ישיבה בסוכה. וכן לעשיית הסוכה, וא"צ לכוון על עשיית הסוכה שאין מקום לכוונה על מה שהי' כבר, וגם שעשיית הסוכה טפילה למצות ישיבה בסוכה שהיא עיקר המצוה³⁷].

אשה המקדשת ובירכה "שהחיינו" בהדלקת נרות, לא תברך שוב

33 ח"א רסא, סע"א. שם ח"ג שא, סע"ב.

34 להצ"צ פ' אמור ע' תלו.

35 ח"ט ע' תמב ואילך.

36 שכח להבדיל במוצאי שבת ונזכר הלילה, ישמע קידוש מאחרים, ולא יטעום פרוסת המוציא עד שיבדיל על הכוס – בנוסח המבדיל בין קודש לחול – וישתה, ואח"כ יברך המוציא ויאכל (ע"פ שו"ע אדה"ז סרצ"ט סי"ב). וראה מג"א שם סק"ט. אדה"ז שם סי"א. וראה גם אצלנו בקונטרס באתרא דרב חו' ג הע' 1-40).

37 ראה אג"ק חט"ו ע' מ.

"שהחיינו" בעת הקידוש³⁸.

באם אפשר, נכון לסדר מקום נטילת ידים בסמיכות להסוכה, מצד ההפסק בין קידוש לסעודה [וכשאי אפשר, בהליכה לצורך הסעודה, יש להקל שאינו הפסק³⁹]. וגם בחול המועד – מצד ההפסק בין נטילת ידים להמוציא⁴⁰.

הלילה יש חובה מן התורה לאכול בסוכה פת בשיעור כזית (בזמן של 'אכילת פרס'. כמה דעות בזה, ולמיחש מיבעי לשמועה שהוא 3 דקות). ויזהר לאכול קודם חצות לילה (12:48). ובנוסף לכך, חייב לאכול עוד פת, וכבכל סעודת יום טוב שחובה לאכול יותר מכביצה.

צריך כל אדם לכוון בישיבתו בסוכה שיושב בה כדי לקיים מצות הקב"ה שציונו לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים.

גם אם יורדים גשמים, הלילה חובה לקדש בסוכה ולברך לישב בסוכה ושהחיינו, ולאכול כזית פת בסוכה. ומנהג חסידים ואנשי מעשה להמשיך ולאכול בסוכה גם בשעת ירידת גשמים. והרוצה לעקור לביתו יברך ברכת המזון לפני כן, אלא אם כן היה בדעתו לגמור הסעודה בבית ולאכול שם פת בשעה שבירך המוציא. פסק הגשם, צריך לחזור ולאכול בסוכה כזית פת (ואין לברך שוב לישב בסוכה).

יש מחמירים שבאם נראה שהגשם עומד להיפסק, צריך להמתין כשעה או שתים, אבל לא ימתין עד אחר חצות.

תלמידי הבעש"ט דור אחר דור נהגו לישב בסוכה בכל ז' ימי החג גם

38) וכ"ה בהוספה לליקוטי מנהגים (נדפס גם בס' המנהגים ע' 60) לגבי ר"ה. ופשוט שה"ה בכל שאר יו"ט (ודלא כמי שרצו לחלק), וכמפורש בשו"ת תשובה מאהבה ח"ב סרל"ט (לגבי ליל פסח – אף שברכת שהחיינו בקידוש קאי גם על מצות הלילה) שה"ז ברכה לבטלה. וכבר כתב עד"ז בהגש"פ המרובה לספר (קרלסרוא, תקנ"א) לבנו של הקרבן נתנאל (אחרי קידוש) בשם אביו שאם בירכה בעת הדלקת נרות לא תברך זמן בקידוש. וראה גם כה"ח סתקי"ד ס"ק קיב. ועוד. [אבל להעיר מאלפסי זוטא ר"ה ספ"ג, במקדש בליל פסח לאחרים שאומר זמן אח"כ כשמקדש לעצמו הואיל וברכת שהחיינו שייכא נמי לאכילת מצה].

וגם לפמש"כ אדה"ז בשו"ע סתרמ"א ס"ג שברכת שהחיינו קאי "על מצות קידוש היום שהיא ג"כ מצוה הבאה מזמן לזמן" – ולהעיר מלקו"ש חל"ע ז' 15 הע' 12 של אדה"ז כאן צ"ע – אין לחדש עפ"י חובת שהחיינו בשביל קידוש, כשכבר קיבלה קדושת היום בפועל בשעת הדה"ג. [ולהעיר שבכ"מ בשיחות קודש שהאנשים מברכים דוקא בקידוש והנשים בהדלקת נרות, וכמ"פ נחית למנינא במספר הפעמים שאומרות שהחיינו בחגי חודש השביעי. וכיו"ב. ואכ"מ].

וכ"ה גם כשמקדשת בסוכה, שיוצאת בשהחיינו בשעת הדלקת הנרות בסוכה אף שעדיין לא הגיע זמנה – וע"ד שהחיינו בעת עשיית הסוכה. ואכ"מ. ובארחות חיים מספינקא סתרמ"א בשם ח' בן יאיר שכ"ה אפי' כשבירכה שהחיינו בהדלקת נרות בביתה. וצ"ע. וכש"כ בליל ב' שכבר בירכה שהחיינו על הסוכה.

בנוגע לעניינת אמן ע"י הנשים על שהחיינו (כיון שברוכו כבר בשעת הדלקת נרות) – נהוג עלמא לענות אמן. ואף שכמה אחרונים כתבו לחוש משום הפסק, ולכאורה נכון לחוש לדבריהם – כבר כתבו בכ"מ ליישב המנהג. וגם אנו בענינותין, יש לנו אריכות דברים במק"א מזה. ואכ"מ.

39) ראה משנ"ב סרע"ג סקי"ד. קצוה"ש ספ"א בבדה"ש סק"י. אבל ראה תהל"ד סק"א. ולהעיר מתוד"ה רב אשי – פסחים קד, ב. וראה שו"ע אדה"ז סתע"ג סכ"ה. וכמה חילוקים בדבר: כשרואה מקומו הראשון (שו"ע אדה"ז סרע"ג ס"ב), כשאוויר החצר מפסיק בין הסוכה לבית, כשמחיצות הבית מפסיקות וכו' (שו"ע אדה"ז שם ס"ה). ואכ"מ.

40) ואף שההליכה אינה חשובה הפסק כיון שהיא צורך הסעודה, לכתחילה צריך ליטול ידיו סמוך למקום הסעודה אם אפשר – שו"ע אדה"ז סקס"ו ס"א. לשיעור הילוך כ"ב אמה – ראה בקצוה"ש סל"ז בבדה"ש סק"א (כ-14 שניות). ופורתא לא דק. אבל ראה צל"ח ברכות ט, ב – ד"ה היכי מצי. כה"ח סקכ"ח סקמ"ז. ואכ"מ.

אם ירדו גשמים. גם בשעת ירידת גשמים שע"פ דין מותר לאכול בבית, נמנע אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מלאכול חוץ לסוכה. בשנת תרצ"ג היה גשם שוטף יותר משיעור דשולחן ערוך⁴¹ ואדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אמר: לישב בסוכה צריך לברך. וכן עשה. וכן היה מעשה רב בהתוועדות בשנת תשכ"ז.

ביום טוב דחג הסוכות טובלים פרוסת המוציא בדבש.

הרגילות היא שהשומעים את הקידוש אינם מכוונים לצאת ידי חובה בברכת לישב בסוכה של המקדש, ועל כן מברכים בעצמם ברכת לישב בסוכה על פרוסת המוציא⁴². ונוהגים העולם לברך ברכת לישב בסוכה אחר ברכת המוציא.

נשים פטורות מן הסוכה ואם ירצו לישב בסוכה ולברך הרשות בידן. קטן שאינו צריך לאמו, דהיינו בן 6 שנה (ובקטן חכם וחרף – בן 5 שנה), חייב בסוכה. ואם אוכל חוץ לסוכה [מאכלים המחוייבים בסוכה], אביו חייב לגעור בו ולמחות בידו ולהכניסו בסוכה. [בנוגע לאמו – ראה בהערה⁴³].

בספר המנהגים חב"ד: המהדרים – גם מים אין שותים חוץ לסוכה.

בברכת המזון: יעלה ויבוא. [דין השוכח – ראה בהערה⁴⁴].

הרחמן ליו"ט והרחמן לסוכות.

שכח לברך לישב בסוכה עד שגמר סעודתו יברך אח"כ בעודו בסוכה. סוכה שאינה מרוצפת אסור לטאטא אותה בשבת וחג משום אשוויי גומות [אבל במרוצף אין לגזור משום שאינו מרוצף⁴⁵, בימינו שרוב בתי העיר מרוצפים. ואף גם במקום שהחצרות אינן מרוצפות, והסוכה היא בחצר – הרי הסוכה אינה בגדר חצר, כ"א בכלל בית⁴⁶].

מצות ישיבה בסוכה שיהיה אוכל ושותה וישן (אפילו שינת עראי)

41 ראה שו"ע אדה"ז סתר"ט סכ"א-כב.

42 ונתבאר בארוכה בכינוס-תורה דאסרו חג סוכות תשע"ג, וי"ל בע"ה בגליון "באתרא דרב".

43 אף שאמו "אינה חייבת לחנוכו במצות והרי היא אצלו ככל אדם" (שו"ע אדה"ז סתר"מ ס"ד), מכל מקום, מובא בנוגע לדין זה (ספר השיחות תש"נ ח"ב ע' 455. ועד"ז בכ"מ), ש"נוסף לכך שהחניון והנהגת הבנים והבנות (ובפרט הקטנים והקטנות) בפועל ממש תלוי' במדה רבה ועיקרית בהדרכת האם, עקרת הבית, ובדרך ממילא נעשה עיקר החינוך על ידה, הרי, ידוע מ"ש השל"ה ש"הנשים מצוות על תוכחת בניהם כמו האב ויותר מהם מטעם שהם פנויות ומצויות יותר בבית כו". ולא עוד אלא שיש יתרון בהחניון והתוכחה דנשים לגבי אנשים". וראה גם הלכות ת"ת לאדה"ז פ"א קו"א סק"א.

44 השוכח "יעלה ויבוא" ביו"ט (משא"כ בחול המועד) ונזכר קודם שאמר "השם" בחתימת ברכת "בונה ברחמיו ירושלים" חוזר ל"יעלה ויבוא". אם אמר כבר "השם" חותם הברכה. ואחר כך אומר (כנוסח שבסידור) "בא"י אמ"ה אשר נתן ימים טובים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום חג הסוכות הזה בא"י מקדש ישראל והזמנים". אבל אם נזכר אחרי התחלת ברכת "הטוב והמטיב", אפילו לא אמר רק תיבת "ברוך", חוזר ומברך ברכת המזון.

אמר יעלה ויבא וטעה והמשיך כנוסח התפלה ואמר "ותחזינה עינינו", יחזור ויאמר "ובנה ירושלים" (כבשח באמצע ברכת המזון שחוזר למקום שפסק. ועד"ז כתב בקצה"ש סמ"ז סקכ"ה מטעם אחר). ואם נזכר אחר שאמר שם השם בחתימת הברכה ועדיין לא אמר "המחזיר שכינתו", מסיים "למדני חקיק" וחוזר ל"ובנה ירושלים". ואם סיים ואמר "בונה ברחמיו ירושלים" יצא.

45 כ"מ בפמ"ג סתרמ"ג במ"ז סק"ד.

46 ובנוגע לחלק החצר שמחוץ להסוכה – ראה שש"כ פכ"ג הע' י.

ויטייל ודר בסוכה כל שבעת הימים בין ביום בין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה. צריך לקרות וללמוד בסוכה אלא אם כן לומד בבית המדרש. והכל לפי הענין. עכשיו נהגו העולם להקל בשינה שאין ישנים בסוכה רק המדקדקים במצות. ומנהג חב"ד שאין ישנים בסוכה, ונתבאר באריכות בלקו"ש חכ"ט בשיחה לחג הסוכות. ראוי ונכון שלא לשוח שום שיחה בטילה בסוכה רק בדברי תורה. ואם צריך לספר עם חבירו יספר עמו בסוכה.

שמחת החג מתחילה מליל ראשון דחג הסוכות.

בספר השיחות תש"ד⁴⁷: אין יאר תרנ"א האט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק פארבראכט די ערשטע נאכט אין סוכה זייער לאנג ביים טיש און אויך נאכ'ן בענטשן איז מען געבליבן פארברענגען א לאנגע צייט און מ'האט גענומען א סך משקה. ארויסגייענדיג פון סוכה האט די באבע הרבנית רבקה נ"ע געפרעגט, וואס איז די מער, פארוואס איז מען געזעסען אזוי שפעט אין סוכה, האט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק געענטפערט: מארגען ביינאכט איז דאך שמחת בית השואבה קען מען דאך אריינפאלן ווי א יון אין סוכה, דערפאר האט מען היינט פארבראכט צו מאכען א הכנה אויף מארגען. וענתה כבוד אמי זקנתי הרבנית נ"ע: דער שווער – הכוונה על אדמו"ר הצ"צ – האט אמאל געזאגט, אז א יון איז א הויכע מדריגה. הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט דאן אנגעהויבן לערנען דעם ווארט, יון איז א הויכע מדריגה. אויב א יון מיט א ר' איז דאס גאר ניט קיין מדריגה, נאר די כוונה איז "יבן" מיט א ב' און אין הבנה איז דאך דא כמה מדריגות זו למעלה מזו און דאס איז דער פירוש פון דעם ווארט "א יבן אין סוכה". הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק איז דאן צוריקגעגאנגען אין סוכה און פארבראכט ביז 3 פארטאג אין דעם ביאור פון דעם ענין אז די מדריגה אין הבנה איז נאך אלץ קיין הבנה, און די מדריגה איז נאך אויך ניט קיין הבנה וכו'.

הלכתא למשיחא: החליל [שמחת בית השואבה עם כלי שיר וכו'] אינה דוחה יום טוב. אלא, שבשיחת ערב חג הסוכות ה'תשנ"ב נאמר, שלאחרי הגאולה האמיתית והשלימה לא שייכים אז כל עניני גזירות וכו' וכו', וממילא עורכים שמחת בית השואבה מיד בלילה הראשון⁴⁸.

שמחת בית השואבה מתחילה בזמן הגלות בכמה עינים מיד עם שטורעם כבר מליל הראשון. כל ימי החג מתוועדים בשמחת בית השואבה ובריקודים. שמחת בית השואבה ברחובה של עיר [ההנהגה הנ"ל החלה בשנת תשמ"א. ומני אז התחיל כ"ק אד"ש בהנהגה דאמירת שיחה בכל לילה מלילות החג].

בתורת שלום⁴⁹: כמו שבר"ה ויוהכ"פ והימים שביניהם הנה כאו"א מישראל הוא טרוד בעבודה וכו' כן בחג הסוכות צריך להיות טרוד

(47) ע' 12.

(48) ועד"ז בשיחת ש"פ האזינו (התוועדות ב) תנש"א (גם לגבי זמן בית ראשון). שיחת שמחת בית השואבה תשט"ו (בזמן בית ראשון). ולהעיר מהשקו"ט עד"ז בנוגע לתק"ש לעת"ל ב"ה שחל בשבת. ואכ"מ.

(49) שיחת א' דחומה"ס עדר"ת (ע' 264).

בשמחה מען דארף זיין כסדר פריילעך און אין דעם דארף מען זיין פארנומען.

יום שני, יום א' דחג הסוכות

הלכתא למשיחא: בכל יום מימי החג, עם שחר יוצאים הכהנים והעם לשאוב מים ממעיין השילוח בצלוחית של זהב המכילה שלשה לוגים (כחצי ליטר). לאחר השאיבה, מגיעים לשער המים בבית המקדש, תוקעים ומריעים ותוקעים. ומנסך המים על גבי המזבח.

משכימין ומקדימין לקיים מצות לולב. ובפרט לפעם הראשונה. זמן נטילת לולב רק אחרי נץ החמה (היום: 6:46. בימים הבאים מתאחר מעט, ובהוש"ר: 6:52). קודם נטילת לולב אסור לאכול⁵⁰, ונוהגים שלא לטעום ושלא לשתות כלל. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע לא אכל לפני נטילת לולב (ביום הראשון) בהיותו בגיל 3 שנה.

מצות נטילת לולב בסוכה הוא מצוה מן המובחר. ולפיכך בבוקר קודם שיתפלל בעודו בסוכה יברך על הלולב. [ולהעיר, שבשיחת שמחת ביה"ש תשכ"ד⁵¹ נזכרה סברא שכשיוורדים גשמים, נכון לחכות (עד חצות היום) בכדי לקיים מצוה מן המובחר ליטול לולב בסוכה שלא בשעת הגשמים, כיון שהנטילה בסוכה היא שלימות ("מצוה מן המובחר") במצות נטילת לולב].

בנוגע לשמועה ע"ד אכילת מזונות מיד לאחר נטילת לולב בכדי לברך ברכת "לישב בסוכה" – ראה בהערה⁵².

לא יתן ארבעת המינים ביום ראשון לקטן קודם שיצא בו מפני שהקטן אינו מקנה לאחרים מן התורה ונמצא שאם החזירו לו אינו

50) ובפרטיות: סעודת קבע אסור מן הדין חצי שעה קודם עלות השחר. והמנהג שלא לטעום – מקום להקל בו ולנהוג איסור רק מנץ החמה.

51) חלקה הוגהה ונדפסה בלקוטי שיחות חכ"ב שיחה ב' לפ' אמור.

52) שקו"ט בזה בקובצי הערות אנ"ש והתמימים, ובשנת תש"מ כתב א' הרבנים סברא כזו ע"ד **עצמו**. והתפרסמה בדפוס לראשונה בשם כ"ק אד"ש בשנת תשמ"ז (ברשימת מנהגים והנהגות שבראשה הבהרה ע"ד סמכות השמועות). ונתברר שמקור הדברים בדברי הר"מ ע"ה דברוסקין (בהמשך לשיחה הנז' בשנת תשכ"ד). ומפי השמועה שהציע דבריו בזה בעת הסעודות דימי שמע"צ ושמת"ת תשכ"ד, ושכ"ק אד"ש הביע איזשהו הסכמה לדבר, ושכנינוס תורה שהתקיים בבית חיינו לאחמ"כ באסרו חג הסוכות לפלל הרב הנ"ל בחכמה בענין זה (במה שהברכה נאמרת אחרי עשיית המצוה). וילע"ע, ובפרט שהדברים מחודשים. וד"ל.

[ולהעיר, את"ל שנטילת לולב בסוכה היא גם מצד מצות סוכה (ראה בלקו"ש שם בארוכה. ושם: איז מוכח אז ער מיינט (ניט א דין אין סוכה, נאר) א דין ומצוה מן המובחר אין מצות נטילת לולב. ובהמשך הענין: אויב נטילת לולב איז (בלויז) א מצוה מן המובחר אין מצות סוכה. . אבער אויב דאס איז (אויך) א מצוה מן המובחר אין נטילת לולב), ממש"כ רבינו מנוח (סוכה פ"ה ה"ט): "כיון דמקריא ומתניא בעי סוכה בעי ברוכי לישב בסוכה, והיינו דאמרינן לישב בסוכה ולא לאכול בסוכה, משום דלישב בסוכה שייכא בכלהו דאיתנהו בכללא לאכול ולישון ולקרית ולטייל, ונקוט כללא דכילנא לעיל בידך, דכל מידי דבעי בסוכה בעי ברוכי". אמנם, בנוטלו בסוכתו – לא גרע מטיוול ושינה וכו' שנפטר בברכת "לישב בסוכה" שעל האכילה במשך היום (משא"כ בנוטל לולב בסוכה אחרת (שבביה"כ"נ או בסוכת חבירו). ובפרט שרגיל שלאחרי נטילת לולב שוהה שם משך זמן, ונחית לשקו"ט מצד טיוול בסוכת חבירו). ויש לחלק בפשיטות, שהרי אי"ז מדינא, כ"א מצוה מן המובחר, ו"מן הדין" ה"ז צ"ל "אחר התפלה קודם ההלל" ובביה"כ"נ. (אמנם, בר"ד משיחה הנ"ל להדיא שהוא מעיקר הדין, ובמכ"ש מאכו"ש וטיוול וכו', והכוונה בל' "מצוה מן המובחר" – להוסיף שהוא גם שלימות במצות נטילת לולב, וכנ"ל מלקו"ש עד"ז. ועיי"ש בלקו"ש בהע' 21. ועצ"ב)].

מוחזר. ולא יתננו לקטן גם אחרי שיצא בו, לחוש לסברא ששאל פסול ביום טוב שני. ובאם יש לקטנים מגיל שש ומעלה סט מיוחד, מקנים זה לזה. בלית ברירה, כשאין להם סט משלהם, אם האב תופס עם התינוק בשעת נטילת לולב, שפיר דמי. וראה בהערה⁵³. בהיות כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע בגיל 3 שנה אחז כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע עמו ובירך עמו ביום הראשון.

מצות עשה מן התורה ליטול ד' מינים ביום הראשון של חג (בשאר הימים מצוה מן התורה רק במקדש. והתקינו חכמים שיהא לולב ניטל בכל מקום זכר למקדש). וצריכים הד' מינים להיות "לכם" – משלכם, ואינו יוצא בלולב שאול. כשנותנים הד' מינים לאחר לברך נכון לאמור בפירוש שהוא במתנה על מנת להחזיר, ובפרט ביום הראשון. באם לא החזירו לא יצא ידי חובתו. גם בלא אמר כן, אפילו ביום הראשון, יוצא המקבל ידי חובתו, באם החזירו אחר כך.

בשעת נטילה יהי' שדרת הלולב כנגד פניו, וכל המינים דרך גדילתן. באתרוג – עוקצו למטה נקרא דרך גדילתו. יזהר שראש הלולב לא יפגע בדפנות או בסכך.

מברכים שתי ברכות: "על נטילת לולב" ו"שהחיינו". לפני ברכה ראשונה נוטל הלולב בלבד בימינו (ואיטר יד – בשמאל). והאתרוג מונח מוכן לנטילה לפניו. מתחילין ברכת שהחיינו – כשהלולב בידו אחת והאתרוג בידו השנית. בסיום הברכה – מחברין אותם. במקום סיום הלולב והדס וערבה יחבר האתרוג עם הלולב. והלולב מחברו לשליש העליון של האתרוג, אשר אוחזו באלכסון קצת.

מצוה מדברי סופרים לנענע בלולב וכן בהלל. לאחר סיום ברכת שהחיינו, מנענע לקצוות העולם. מוליך ומביא למי שארבע רוחות שלו וכדי לעצור רוחות רעות. מעלה ומוריד למי שהשמים וארץ שלו, וכדי לעצור טללים רעים. מנענענים סך הכל ח"י נענועים – שלש פעמים לכל אחד מהששה קצוות, שבכל צד שינענע יעשה ג' הולכות וג' הובאות, דהיינו הולכה והובאה ג' פעמים. ובסדר זה: דרום וצפון מזרח מעלה מטה ומערב. ולא שיהפך ח"ו ראש הלולב למטה אלא שההולכה תהיה לצד מטה, וההובאה לצד מעלה, ההיפך מאופן הנענועים ב"מעלה" (וכן בכל הנענועים יהיה ראש הלולב לצד מעלה אלא שהולכה תהיה לאותו צד שמנענע).

מנהגנו: דרום וצפון – **לקרן** דרומית מזרחית, **קרן** צפונית מזרחית. למזרח – **לאמצע** המזרח. למעלה – בהובאה מורידים תחילה מעט "המשכה בעולם", ואח"כ מביאים אל החזה. למטה – מעלים תחילה מעט "העלאת העולם", ואח"כ מביאים אל החזה. מערב – שתי פעמים הראשונות **לקרן** מערבית דרומית. בפעם השלישית – **לאמצע** מערב. כל זה (י"ז נענועים), בכלים. בנענוע האחרון – אור. יחוד שכינה במערב. [עוד מכוונות הנענועים – נתבאר בדא"ח].

(53) אבל לכמה דעות (מג"א א"ר פמ"ג ועוד) אינו יוצא בזה יד"ח חינוך (בשואל). ואכ"מ.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | כא

במשך כל הנענועים האתרוג מכוסה בידו לבד בנענוע האחרון שמגלהו קצת. בעת הנענועים, בכל הובאה, צריך להגיע עד החזה, שיגיע סוף הלולב ומיניו והאתרוג לחזה שלו ממש, מקום שמכים באמירת אשמנו. מנהג רבותינו שלאחר כל הולכה היו מנענעים את הלולב ורק לאחרי זה עשו את ההובאה. ויזהר שלא יגע ראש הלולב בכותל רק שיהיה חלל בינתיים.

נשים מברכות על נטילת לולב ומנענעות לכל הפחות נענוע כלשהו. בנוגע לשאר הנענועים בהולכה והובאה וכו'⁵⁴, שיש הנוהגות להדר בזה – לא מצאנו הוראה מפורשת לכאן או לכאן⁵⁵.

טוב להימנע מהריח באתרוג של מצוה כל החג כדי להנצל מספק ברכה. ההדס מן הדין אסור להריח בו כל החג.

סוף זמן קריאת שמע בשעה 9:44.

שחרית לשלש רגלים. אחר התפלה קודם ההלל יש לברך על הלולב, למי שלא הספיק לברך בבוקר.

מצוה מדברי סופרים מתקנת הנביאים בכל שלש רגלים לגמור ההלל ביום ולברך עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרוא את ההלל. בסוכות, מצות עשה מדברי סופרים לגמור ההלל – הלל שלם – כל שמונת ימי החג לפי שכל יום הוא חלוק בקרבנותיו מיום חבירו ומיום טוב הראשון והרי כל יום הוא כמועד בפני עצמו.

אין להפסיק באמצע הלל (שלם) כי אם על דרך שמפסיקים בברכות קריאת שמע.

מצוה מן המובחר לקרותו עם הציבור מיד אחר תפלת שחרית כדי שיענה עמהם הודו ואנא אחר הש"ק. אם בא לבית הכנסת אחר שהתפללו הציבור שחרית ועומדים לקרות ההלל והוא לא התפלל שחרית, ראה באגרות קודש כ"ק אד"ש. וזלה"ק: "אודות אמירת הלל לפני התפלה – הוראה בפירוש לא שמעתי בזה, אבל מסופר בפי חסידים, שאף שרבותינו נשיאינו בתפלת שבת היו מאריכים בתפלה אפילו כמה שעות לאחרי גמר הצבור את תפלתם, הנה ביום טוב היו

54) ש"מצוה כהלכתה" (עכ"פ – מדרבנן. וי"א מדאורייתא – ראה שד"ח מערכת נון כלל מז. שו"ת זכר שמחה סע"ג. כתיבי ר' יחיאל ח"א ס"ח ואילך) שיוליך ויביא, והנענועים שייכים לגוף המצוה (ראה מכתבי תורה סקנ"ד), שהמצוה לא נגמרה לגמרי עד אחרי הנענועים, אלא שהם שירי מצוה ואינם מעכבים.

55) והנה בט"ז סתרנ"ח סק"ו: "כיון דאמרינן מוליך ומביא לעצור רוחות וטללים רעים א"כ גם היא נהנית מזה" – יל"פ שגם הנשים מנענעות. וכ"מ קצת שפי' הברכ"י (שם סק"י) בדבריו. אבל ראה בפמ"ג במ"ז שפי' באו"א. אבל גם לפירושו אין להוכיח משם. ובמאורי אור (ח"ג סט, א) מוכח שחלק מהנשים בזמנו הקפידו לנענע כדין. וראה גם שו"ת מבשר טוב ח"ב סנ"ט. תשוה"נ ח"א סשפ"ה. ח"ב ששי"ד. ולהעיר דלהסברא שנענועים הם משום שמחה, ה"ז שייך לנשים כאנשים. ומש"כ באיזהו מקומן שכיון שהוא מאני דקרבא אין לאשה להשתמש בזה – תמוה ביותר מכו"כ טעמים. אבל ראה עץ השדה סתרנ"ח סקי"א (שלא ראה ולא שמע. אבל לא ראינו אינו ראי', ובפרט בדבר הנעשה בצינעא). שו"ת להורות נתן ח"ג סוסי' נג. וראה שו"ת רב פעלים ח"א קונט' סוד ישרים סי"ב (ע"ד הקבלה שנענועים ממשכיכים הארה מז"א לנוקבא. ואף שעדיין שייך העניין ע"ד הפשט "לא יאות להון.. בהולכה והובאה אל החזה". ולכא' היינו מצד צניעות, ובמקום דל"ש האי טעמא, אין למנוע). וכבר העירו משו"ת נחלת שבעה סל"ד (ע"פ מהר"ל): יש להן לדקדק לעשות המצוה כתקנה. ויש לחלק.

מסתדרים באופן לגמור תפלת השחר עם הצבור ולאמר הלל עמהם". כל היום כשר לקריאת ההלל שאם לא קרא מיד אחר תפלת שחרית יכול לקרות כל היום עד צאת הכוכבים.

מי שאין לו ד' מינים, עדיף שיתפלל הלל עם הציבור מלומר ביחידות ולנענע בשעת הלל⁵⁶.

בספר המנהגים – חב"ד: בשעת אמירת הלל אוחזים הלולב ולנענעים מצרפים אליו גם את האתרוג.

בכ"מ בדא"ח נתבאר – ובארוכה – השייכות דתהלים קאפיטל קיז – שהוא פרק תהלים השייך לשנה זו – "הללו את ה'", לחג הסוכות. וראה בהערה⁵⁷.

מנענעים 4 פעמים בהלל: 1. הודו לה' שבתחילה. 2. אנא ה' הושיעא נא. 3. בכופלו אנא ה' הושיעא נא. 4. הודו הראשון אשר לבסוף. בירך על הלולב אחר התפלה בבית הכנסת ינענע רק 3 פעמים בהלל: 1, 2, 4.

56) כ"ה להדיא בלקט יושר ע' 147. (והתם מיירי בגוונא שלכל הקהל יש שאר המינים ולא האתרוג. והה"נ בענינו. ואין טעם וסברא לחלק). ויש שהנדזו בזה, והבאנו סברתם בהלכה יומית אות תשכו. ודעביד כמר עביד, ומ"מ נראה יותר שאין ספיקם מוציא מידי דאו. וגם למה שכתבו שהנענעים הוא מעיקר המצוה (וראה בהערות לעיל) – לאו כו"ע מודו בהכי. וגם בזה, בכ"מ מוכח דהיינו בנענעים בכלל, ו(לכמה) לא בנוגע לנענעים בהלל (וראה ריטב"א סוכה לו, ב. ראבי"ה סוכה סתרפ"ג. ועוד). וגם את"ל הכי (ראה הגמ"י לולב פ"ז סק"ה. סק"ס. וכן בל' המחבר סתרנ"ב ס"א. לבוש שם ס"ב. ואכ"מ) עדיין יתכן שהוא דין בהלל ולא בלולב (ראה שו"ת תשב"ץ ח"ב סר"ה (לענין אחר)). ומהיכא יתני שד"ז גובר על הלל בצבור. ובפרט את"ל שאמירת הלל בצבור (שהיא מצוה מן המובחר – שו"ע אדה"ז סתפ"ח ס"ג) היא מגדרי גוף המצוה (ואכ"מ). [ומה גם באופן שמצד אמירת הלל ביחידות, לא יספיק לשמוע קריה"ת, או להתפלל מוסף בצבור]. ולהעיר מב"ח סתרנ"ז בשם רש"ל שא"צ לקנות ד"מ לקטן, שיכול לצאת בשל אב. וגם בט"ז סתרנ"ז סק"א ובמשנ"ב שם בבה"ל ד"ה אביו, שלמדה טובה בעלמא, אם ידו משגת, יקנה לולב לקטן לנענע בהלל. וראה שו"ת אוריין תליתאי ס"כ שלמעשה לא נהגו לקנות לקטנים. וראה שו"ת אג"מ אר"ח ח"ג סצ"ה. תשוה"נ ח"א שספ"ה. וידוע שבכ"מ מצד היוקר גם הגדולים לא נענעו בהלל. ושאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך, שכן נהגו בכ"מ. וכש"כ כשיכול לנענע בהודו וכו', רק שאין אצלו לולב במשך כל הלל. ומפורש במנהגים דבי מהר"ם מרוטנברג: לאחר הלל אז מברכים כל הקהל על הלולב. ובמאירי (סוכה לו, ב ד"ה אר"ע): ועכשיו נהגו להקל ולסמוך על נענעו בשעת הברכה, וכש"כ במקומות שאין הלולב ומינין שבהם מצוים בריוח, ומפני שהנענע בקריאת הלל אינו אלא מנהג, ומ"מ ראוי לתלמיד וכו' כל שאפשר לו בריוח וכו'. ועוד להעיר, שלדין שמברכים על לולב קודם התפלה ולא "בשעה הראוי" אליו. . קודם הלל" (כל" שעה"כ) וכן אין מקפידים בהפסק וכו' – עכצ"ל שהנענעו בהלל משיירי מצוה היא ואינו ענין לגוף המצוה (וראה קובץ תשובות סקט"ז ד"ה ואמנם. שערים מצויינים בהלכה לאאזמו"ר סי' קכט סקט"ו). ולהעיר גם מא"א מבוטאטש מהדו"ת סתרנ"א ס"ח. שו"ת דברי מלכיאלי ח"ו סי"ד סק"ג. וראה בשו"ת תשוה"נ ח"ג סר"ב מד"ע. [ולהעיר מהסברא של"ש חיוב נענעו בהלל רק בציבור – שמועת חיים ערכין סי"ט. ולהעיר משו"ע אדה"ז סתר"ט ס"ח דמשמע שבברכת לולב שבביהכ"נ עדיף שש"צ יברך משום ברוב עם, אף למש"כ בסרי"ג שבעשרה שעושיין מצוה כאו"א יכול לעצמו]. והבוחר יבחר.

57) מאמרי דא"ח מיוסדים על קאפיטל דשנה זו – ד"ה הללו את ה' תשל"א (שם ע' קג). וראה בשיחה שלאחמ"כ בארוכה בשייכות עם המאמר, ע"ד כינוס האו"ם שבחגה"ס דשנה הנ"ל, ושכצ"ל כדוגמתו בצד ההפכי בקדושה, זלעו"ז. והמשך הענין, בשיחת ליל שמע"צ בשעת ההקפות (לפני הקפה ד'), להכריז שמות בעה"ב של המדינות ע"פ תורה. ושוב, בשיחת ליל שמח"ת קודם ההקפות. וראה שיחת י"ג תשרי תשל"ז ע"ד אמירת לחיים והכרזה בשם ב"כ כל המדינות בשייכות לפסוקים בקאפיטל הנ"ל.

עוד מאמרים בד"ה הנ"ל: יום ב' דחה"ס ושמח"ת תשכ"ו (וראה שיחת שמח"ת שנה הנ"ל), ושחמה"ס תשכ"ח. וראה גם סד"ה ולקחתם תשל"ד. בסוכות תשבו תשל"ו ס"ח (שם ע' קפ). וראה גם שיחת מוצש"ק י"ג תשרי תשל"ט. ועוד. בטעם שישנם רק שני פסוקים – ראה יהל אור ע' תמז.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | כג

הושענות תיכף אחר הלל קודם קדיש שלם. פותחים ארון הקודש ומוציאים (מי שאין לו ד' מינים או אבל ר"ל) ס"ת ועומד אתו ליד הבימה. משאירים את ארון הקודש פתוח עד לסיום ההושענות. כשאין ס"ת אפשר להקיף הבימה גם בלי ס"ת⁵⁸.

הושענות ליום א' – למען אמתך. מדייקים לעשות היקף שלם. מסיימים אותו באמירת אות "ת". מנהגנו שהש"ץ אמירתו בקול רם מתחיל מאות "ס" או "ע". באותן האותיות שאומרן הש"ץ בקול רם אומרים תיבת "הושענא" הן בראש והן בסוף. בהשאר – רק פעם אחת. אני והו הושיעא נא. כהושעת אלים וכו' עד אין עוד. (הפסוקים כי אמרתי גו', לך זרוע גו' – אומרים רק בהושענא רבה).

בשנת האבילות אין מקיפים הבימה בארבעת המינים [ויכבד מי שאין לו לולב ואתרוג שיקיף הוא].

בשעת אמירת הושענות צריך ליטול הלולב מימין והאתרוג בשמאל (ובאיטר יד – להיפך)⁵⁹.

58) ראה בכה"ח סי' תרס סק"ב שהעיקר הבימה שהוא במקום מזבח (עיי"ש סק"א) ולא הס"ת. וכ"כ בבא"ח פ' האזינו ש"א סט"ו (הובא בכה"ח שם). ואכן, בדברי הגאונים (אוצה"ג סי' קמט ואילך) ובכמה ראשונים נז' רק הבימה ולא הס"ת. (וייתכן לפרש שכוונתם עם הס"ת, וקיצרו בלשונם). וכן אפשר לדייק מסידור רש"י סרכ"ה. וכן מורה ל' הלבוש שם ס"ב. ועוד. ולהעיר מל' היראים: להקיף בכ"י את הארון או דבר אחר זכר למקדש. ושו"מ אריכות מזה בשו"ת אבני לוי ח"א סל"ו. וש"נ.

ועצ"ע אם יש מקום להקיף מסביב לס"ת ללא בימה (ראה בהגהות מנהגים טירנא מנהג של סוכות אות רט: דעיקר הסיכוב אינו אלא לסבב ס"ת שעל הבימה. ויל"ד. והכוונה כמ"ש במהרי"ל סדר תפלות של סוכות עד"ז. אבל במהרי"ל שם שביחיד א"צ להקיף שאין מוציאים ס"ת, שלדוגמת מזבח אנו מוציאים ס"ת. ומ' שזהו העיקר. ועדיין י"ל) שכן בכ"מ נז' רק ס"ת (ראה במדרש ילקוט תהלים רמז תשג. שוח"ט הוצאת באבער יז, ה. שם כו, ה) הובא בשב"ל סדר חגה"ס שס"ט, וראב"ה סתרצ"ב וברוקח הל' סוכות סרכ"א. ועוד. וראה שע"ת תשוה"ג סל"א. שו"ת הר"י מיגאש סמ"ט שנו' רק ס"ת. וראה ביהגר"א רס"י (תרס). אבל, בבכור"י סי' תרס סק"ב ר"ל שגם בבימה אין מקום להקיף ללא ס"ת. וכ"כ בשו"ת לב חיים ח"ב סי' קכה. וראה בארוכה נר ציון סוכות פ"ח ס"א ואילך. וש"נ. והבוחר יבחר.

59) ושקו"ט בפ"י דברי אדה"ז (סתרנ"א סי"ג) בזה, אם הכוונה שלא ליטול ביד א', או שלא לעשות להיפך, לולב בשמאל. ואכ"מ. בגוף ההנהגה באם מקום ליטלם בב"א ביד ימינו בעת ההושענות – ראה יפה ללב ח"ב קו"א סתרנ"א ס"ה (קטו, ד). חיים וברכה אות קפו. והג"ל הבינו כן גם בד' המג"א (ואדה"ז) שאין ליטלם ביד א' בשעת ההושענות – אף שלדין יש תשובה מדויק ל' אדה"ז (שם ס"א) בכ"ז. וכ"כ לעורך ע"ז בבא"ח האזינו ח"א ס"ד. מעורך ישנים אות קכב. וראה גם יפה ללב ח"ב סתר"ס ס"ג. ועיי"ש בישוב אלו שאין מקפידים ע"ז כיון שצריך להחזיק הסידור יעו"ש (וכן נמסר שנהגה החיד"א – לקט הקציר סל"ג סכ"ד). ועיי"ג בכוכרי יעקב סתרנ"א סק"א. ובמנהגי וורמייזא שהשמש אוחז הסידור עבור החזן. וברוקח סרכ"א (ועוד) כתב להדיא בשם הירושלמי שבשעת הושענות כל ישראל נוטלים לולביהן בידיהם ימנית ואתרוגיהן בשמאלית. ומ' שכ"ה הסדר בדוקא. וע"ד הקבלה שהאתרוג צ"ל בשמאל דוקא – י"ל שכ"ה גם בהושענות. וראה בשעה"כ להאריז"ל דרושי סוכות, שמשמעות רהיטת לשונו בהשקפה ראשונה משמע ג"כ כן. וזלה"ק: בזמן ההקפה אין צורך לנענע הלולב כי הוא בסוד אור המקיף הנגלה וא"צ לנענעו. גם צריך שלא להפריד כלל את האתרוג מן הלולב אלא ב' ידיו סמוכות זו לזו ומתדבקין יחד הלולב והאתרוג וגם בעת הנענעו תכוין בעת הובאת וכו'. וכן מעשה רב, כמעט בכל השנים כולם, לולב בימין ואתרוג (גדול ביותר) בשמאל, וללא סידור, ואמירת הושענות בע"פ. ולהעיר שיש מקום לומר שההידור בזה עדיף על ההידור ליטול לולב דייקא בימין, שהרי בהיפך הידים קייל"ן שיצא יד"ח (בנוגע לנטילת לולב) ולא הביא אדה"ז דעה חולקת (רק ש"טוב" לחזור וליטול), אבל בנטילה בב"א הביא ב' דעות ולא הכריע, ואם עשה כן, צריך לחזור וליטול. ואף שיש מקום לומר כנ"ל שבהושענות שאני (שרק בדבר של תורה יש להחמיר בכגון דא, כדיוק הל' בס"א), מ"מ, אין סברא לומר שדוקא הענין דלולב בימין גובר על הענין דב' ידים (שהרי אי"ז שייך להגדר שדבר שבמצווה צ"ל בימין, וכמפורש במג"א). לאידך, מקום לומר, שה"ט דלולב בימין מצד ריבוי המצוות וא"כ ה"ה

י"ג מדות פ"א ורבש"ע בעת פתיחת הארון לקריאת התורה.

מוציאין שני ספרי תורה וקורין חמשה גברי כפרשת אמור שור או כשב ובשני – מפטיר בפרשת פנחס ובחמשה עשר יום וגו'. הפטרה. אשרי. יהללו.

מוסף לשלש רגלים. במשך כל יום דחג הסוכות אומרים פסוקי מוסף המיוחדים ליום הנ"ל.

דין הטועה בתפלת מוסף – ראה בהערה⁶⁰.

ברכת כהנים. כשאומרים תיבת יברכך – המתברך ראשו באמצע. ה' – מיסב ראשו לימינו, שהיא שמאל המברך. וישמרך – באמצע. יאר

והוא הטעם בעת ההושענות משא"כ השלילה דבב"א הוא דין בנטילה דייקא. ועוד יל"ע בזה. וגם צ"ב בנוגע להצמדה כנגד החזה – באם עדיף מההידור דב' ידים או דלולב בימין. ואכ"מ כעת.

(60) שכח ולא אמר פסוקי מוסף, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש ישראל והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו. נזכר לאחר שחתם בשם השם, לא יחזור.

החליף פסוקי יום אחד בחבירו, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש ישראל והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו. נזכר לאחר שחתם בשם השם, נחלקו בזה הפוסקים, ודעת האחרונים שאינו יוצא נזכרה בפשטות (ובסתמא) בשיחת ש"פ נצו"י תשמ"ז (בלתי מוגה).

ושם, שאף שבלא הזכיר פסוקי קרבנות בכלל יצא – במזכיר קרבן אחר קלקל וגרע טפי. וע"ד הדין שבהתחיל לומר פסוקים צריך לומר כולם. וכש"כ בשינה וקילקל. ועד"ז כתבו כמה אחרונים (דלקמן). וראה אצלנו בקובץ "באתרא דרב" (מהדו"ב) גליון ג הע' 26 בכיו"ב. וש"נ. [וי"ל דוגמא: אמירת "מוסף" ולא "מוספי" ביום א' דר"ה שחוזר – ראה הגהות רעק"א סתקצ"א סק"ג. מט"א ס"ה. שע"ת שם בשם הלק"ט. אבל במשנ"ב בשעה"צ סק"ו שחוזר רק בלא סיים הברכה. ובדה"ח סי' קנא ס"ב, שאינו חוזר כיון שאומר "מלבד עולת החדש" ואומר ג"כ "ושני שעירים". ועד"ז, במוסף שבת ר"ח והזכיר של שבת ולא של ר"ח (או – בשבת חוה"מ – של שבת ולא של יו"ט), דלא סגי במש"א ונעשה לפניך קרבנות וכו', שכיון שפירט פסוקי שבת ולא ר"ח גרע – ראה שו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קס. וראה מה שכתבנו בענין זה בלוח יומי לחנוכה תשע"ז (יום שבת ר"ח). אבל ראה בשו"ת אג"מ או"ח ח"ד סכ"א סק"ג מש"כ לחלק. ושם, אפי' הזכיר של שבת בהברכה. אבל, נ' פשוט שאם אמר "ואת מוספי יום השבת" ולא אמר פסוקי שבת, דיצא. וכ"מ מסתימת האחרונים].

אמנם, דעת רוב הפוסקים שלא יחזור (וכמה מהם כתבו להדיא דל"ג ממי שלא הזכיר פסוקי מוספין כלל) – ראה בכור"י סתרג"ט סק"א. חיי"א כלל כח סט"ז. משנ"ב סי' קח סקל"ח. סתפ"ח סקי"ג. ועוד. וכ"פ בשו"ת חבלים בניעמים ח"ב המאסף לחאו"ח סקי"ג. מנח"י ח"ח סמ"ט. שבה"ל ח"ד סס"ג. ח"י או"ח סי"ז שאלה ט (עיי"ש החילוק מקריה"ת שבקרא קרבנות אחרים לא יצא. ועצ"ב).

אבל ראה עולת שמואל סי' קג. שו"מ רביעאה ח"ב סי' קח (לחזור כיון שהזכיר מאורע שלא בזמנו. וס"ל דמ"ד דל"ה הפסק הוא רק בתפלת תשלומין. וילה"ע, שלרוה"פ גם בתפלה עיקרית שייך לומר הכי, ולמעשה מתפלל נדבה. אמנם, ביו"ט ל"ש להתפלל נדבה). פת"ש לסי' תרסג (שבסוכות שקרבנות מעכבים זא"ז חוזר. וראה הנסמן שם. ובשו"ת שבה"ל ח"ד שם העיר מפסק הרמב"ם (תו"מ פ"ח ה"ב) שמוספין אין מעכבין זא"ז. וכבר הקשו (ראה מנ"ח מ' שכ) שד' הרמב"ם הם נגד פשטות הגמ' (מנחות מד, ב) לחלק בין סוכות לשאר המועדים. ובשו"ת מנח"י העיר לנכון מחיי"א כלל כח בנשמ"א סק"א שבמצאו עוד באמצע היום חייבים להקריב, וא"כ ה"נ בתפלה, עיי"ש מש"כ). הנסמן בארחות חיים סתרס"ג סק"א. דע"ת שם (נוטה שייחזור גם בגרע ממספר הקרבנות). משמרת שלום קוידנוב בהדרת שלום הוספה לסמ"ג. שו"ת עמק התשובה ח"א ס"ב. ח"ו סי' רל. תשוה"נ ח"א ששפ"ח. בצה"ח ח"ב סס"ח. רבבות אפרים ח"ו ששד"מ. שו"ת להורות נתן ח"ח סכ"ז (רק כשהוסיף במספר הקרבנות).

וקצת ראי' (ראה עד"ז בשו"ת רבבות אפרים שם) ממה שבספרד ל"א פסוקי מוספין דילמא אתי למיטעי, ועדיפא להו לבטל לכתחילה מנהג קריאת הפסוקים, אף שיוצא רק בדיעבד (וי"א שגם בדיעבד ל"י), ולכאו' צ"ל הטעם שבטעה גם בדיעבד לא יצא. אבל בשו"ע אדה"ז סי' תקצא ס"ה הוסיף: ותתבלבל תפלתם. ומ' שבזה שיש חשש טעות לחוד לא סגי לבטל קריאת הפסוקים.

ובטעה בספיקא דיומא, לכו"ע יצא כשהזכיר יומו, דאנן בקייאנן בקביעא דירחא. טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול או של שבת, צריך לפסוק באמצע הברכה שנזכר בה ולהתחיל ברכה אמצעית של תפלת מוסף של יום טוב.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | כה

– לשמאלו שהיא ימין המברך וכו'. שלום – ראשו באמצע. אמירת רבש"ע – בשעה שהכהנים מנגנים דוקא, אבל כשאומרים התיבות צריך לשמוע. כשמנגנים ל"וישם" אומרים רבוש"ע... הצדיק. כשמנגנים לתיבת "לך" ואם... אלישע. ל"שלום" וכשם... לטובה. כשאומרים "שלום" – אומרים "ותשמרני ותחנני ותרצני". אדיר במרום אומרים אחר עניית אמן כשעדיין הטלית על פניו. שש זכירות.

קידוש: גם בקידוש היום מברכים לישיב בסוכה אחר הקידוש (ולא אחר המוציא). סדר הקידוש: אתקינו סעודתא (ליו"ט), אלה מועדי. בפה"ג. לישיב בסוכה.

לא בירך שהחיינו בליל הראשון ונזכר למחר אומר בשעה שנזכר אפילו שלא על הכוס. אלא שצריך לברך תוך הסוכה כדי לפטור גם את הסוכה.

מברכים לישיב בסוכה רק על פת או תבשיל מחמשת מיני דגן יותר מכביצה. הנכנס לסוכה אחרת – שלא בירך בה היום לישיב בסוכה על אכילה – מברך לישיב בסוכה גם על טיול בסוכה. מי שלא אכל בסעודה, לא ישתה יין כי יש שאלה על ברכת לישיב בסוכה בשתיית יין. ונכון שלא לקבוע עצמו בשתיה רק בסוכה שאכל בה היום ובירך לישיב בסוכה.

יצא מן הסוכה לאחרי האכילה ולא חזר עד לאחר שעה ושתיים, או אפילו חזר לאלתר אלא שבשעה שיצא היה דעתו לשהות הרבה חוץ לסוכה, מברך שוב לישיב בסוכה על אכילה האחרונה בסוכה.

האנשים אין יוצאים ידי חובת שמחת יו"ט אלא ב[רביעית⁶¹] יין⁶² (כל יום – גם בחול המועד). אך אפשר לצאת ידי חובה בשתיית הרביעית מכוס הקידוש⁶³. והקטנים נותן להם קליות ואגוזים [וכיו"ב]. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע שתה רביעית יין בכל סעודה.

מצות עונג יו"ט: צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת וירבה בבשר ויין ומגדנות כפי יכלתו. מותר להחזיר לולב למים ביום-טוב, ואף להוסיף עליו מים, אבל לא להחליף את המים.

הלכתא למשיחא: זוקפים ערבה בצדי המזבח וראשיהם כפופים בצדי המזבח. וגוחות (מוטות) על המזבח אמה. הכהנים (וי"א גם זקני ירושלים שאינם כהנים) מקיפין את המזבח (בלולב או בערבה) פעם אחת, ואומרים: אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הושיעה נא.

61) כ"ה להדיא בתו"א מגילת אסתר צט, א. ובכ"מ. וכבר העירו ממש"כ החינוך מ' לא: דפחות מזה השיעור אינו ראוי ולא יתעורר לב האדם עליו.

62) בנוגע למיץ ענבים – ראה הלכה יומית אות תשלא ובמ"מ וציונים לשם בארוכה. ודון מינה ואוקי באתרין

63) ראה שיחת אחש"פ תשל"א. וכ"מ בתוד"ה ידי יין – פסחים קח, ב. ועוד ענין מצד מצות עונג כדלקמן. ולהעיר משיחת יום ב' דחה"ס תשט"ז בתחילתה. וראה שיחת שמחת ביה"ש תשי"ט. ר"ד בסעודה ליל א' דחה"ש תשכ"ו. ליל א' דחה"פ תשכ"ט.

בבית המקדש מקריבים היום 13 פרים, 2 אילים, 14 כבשים וכולם עולות. ושעיר לחטאת. בכל יום מימי החג הקריבו כנ"ל, אלא שהפרים פוחתים מדי יום. ביום השני - 12 פרים. בשלישי - 11 פרים וכו'. [וזוהו, בנוסף לקרבנות הפרטיים שעל כל אחד להביא ביום הראשון של חג: עולת ראיה (אלא שבפועל לא דייקו להקריבם ביום טוב ראשון), שלמי חגיגה, ושלמי שמחה (שחיוב הקרבנות פעם אחת במשך החג - כתשלומין ליום הראשון)].

כל שבעת הימים החליל מכה לפני המזבח.

בחנוכת בית השלישי יקריב הנשיא קרבנות (7 פרים 7 אילים לעולה ושעיר לחטאת) כמפורט ביחזקאל.

הלכתא למשיחא: בזמן שבת המקדש קיים אוכלין בשר שלמים לשמחה. ונתבאר בלוקטי שיחות⁶⁴, שלדעת אדה"ז, ש"עיקר המצוה" דשמחת יום טוב (אצל אנשים) היא אכילת בשר שלמים⁶⁵, אין זו שמחה גשמית בלבד, אלא שמחה של מצוה, ושיש בה **קדושה** (אכילת קדשים)⁶⁶.

קצת דיני אכילת קדשים⁶⁷:

כבר נזכר לעיל שהכל חייבים לטהר עצמם ברגל⁶⁸. י"א שברגל לא נכנסו לבתים בירושלים מחשש טומאת אהל, ולנו ברחוב. [ואולי ברגל שכולם מטהרים את עצמם אין מקום לחשש]. ואיך שיהי', בודאי צריך לזהר לא להיכנס לבית שיש חשש טומאה. באם נמצא בבית כלי שהי' באהל המת, אפי' הבנין גבוה כמה קומות, אין לשהות שם. כמו כן, יזהר שלא לנגוע בבגד מטה וכסא שאינם בדוקים מטומאה, שמא נגעה בהם נדה וכדומה. ניתן לישוב על כסא פלסטיק, או מזרון מגומי וכדומה. כן, ניתן לאכול אוכלים שלא הוכשרו לקבל טומאה.

מעלה תיקנו בקדשים שסתם ידיים צריכים טבילה בארבעים סאה לקדשים. אין לאכול השלמים קודם ההקטרה, שהאימורים מתירים הבשר באכילה. אבל אם נטמאו או שאבדו, אינם מעכבים את האכילה,

(64) חל"ג ע' 62 ואילך.

(65) וידועה החקירה אם המצוה רק באכילה או גם בהקטרה. ולדעת הצ"ח - הובא שם - המצוה להקריב פעם א' בחג. ועוד מצוה באכילה במשך החג. [ולכאן נ"ל לה"ר דתרוייהו איתנהו, מרמב"ם חגיגה פ"ב ה"ד, ממה שהצריך ב' הטעמים. ולע"ע ל"מ שיעירו מזה. שו"מ בס' קול בן לוי ס"ג ד"ה ואת זה (בדפוס"ח - קיג, א ואילך) שעמד בזה. ויל"ע במפתחות ברמב"ם פרנקל ואינו תח"י כעת. ומ"מ י"ל שכיון שהמצוה שיהא בשר קרבן צ"ל ראוי לביאה. והרי אצל זביחה בשעת שמחה. ואכ"מ כעת].

(66) עיי"ש באורך.

(67) פרטי דיני שחיטת, הקרבת והכנת השלמים, לא נזכרו כאן כ"א השייך לאכילה בחג במיוחד. רשימה חלקית בלבד, ובכמה פרטים - כמה וכמה דעות, ולפעמים - שנוי במחלוקת הפוסקים מן הקצה אל הקצה. ותשבי יתן ספיקות, ולכשיבוא - משה ואהרן עמהם. לא הובאו בכ"מ כל הדעות. ולפעמים - (משמעות) ההכרעה בדברי רבותינו נשיאנו לכאן או לכאן.

(68) לענין קיום מצות עונה ביו"ט מצד חובת שלמי שמחה - ראה הגהות חשק שלמה ערכין ג, ב. שו"ת מנחת ברוך רס"י עז. ועוד. ולהעיר מנחל קדומים (לחיד"א) סו"פ מצורע בישוב קושיית ברכת הזבח (הובא במג"א סר"פ) לענין עונה בשבת לאוכלי חולין בטהרה. והה"נ הכא.

ומותר לאכול הבשר אחר זריקה. אכילת קדשים מצוה גם לבעלים ולא רק לכהנים. ומברכים על האכילה: אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הזבח/על אכילת שלמים. מצות אכילת קדשים בכזית, ושאר הבשר אוכל בכדי שלא יהא נותר. וי"א שיש מצוה באכילת כולו. עוד מצוה בחג, אכילת השלמים משום שמחת יו"ט, כנ"ל. ומצוה זו מתקיימת בכזית (וי"א שצ"ל לשובע - בכביצה). אשה בעלה משמחה שמקריב קרבן ונותן לה לאכול. [ויש חולקים]. קטנים פטורים מאכילת שלמי שמחה. אכילת כל הקדשים, גם קדשים קלים, צריך להיות דרך חשיבות וגדולה ("למשחה לגדולה") כדרך שהמלכים והגדולים אוכלים, וצריך להיות צלי בחרדל⁶⁹. קדשים קלים, ושלמי שמחה בכלל, נאכלים בכל העיר ירושלים [וי"א: רק בקומת קרקע של ירושלים]. מבחינה פרקטית, מומלץ לאכול השלמים המוגשים חמים לשולחן בכלי מתכות או בכלים חד-פעמיים [שטעם הבשר הנבלע בכלים דינו כנותר, כדלקמן. וכן מומלץ לנקות את השולחן מכלים אחרים]. צריך להשתדל שלא ישאיר ממנו אחרי סוף זמן אכילתו. אם גמר אכילתו, י"א שיכול להניח אחרים האוכלים, ואינו עובר בלאו דנותר, כיון שסומך עליהם. אבל אין לסמוך על קטנים, ועליו מוטל להשיגח שלא יותר. לאחר סוף זמן האכילה מטמא את הידים. מצוות לינה בירושלים בליל ראשון של יו"ט [נוסף למצוות לינה במוצאי יו"ט ראשון, ויש בזה ב' אופנים - משום הרגל או משום הקרבן⁷⁰]. שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד, היינו ביום הזריקה וכל הלילה וכל יום המחרת עד שתשקע החמה (ובנדון דידן, כשהוקרב בט"ו תשרי, עד סוף יום ט"ז תשרי. ולכתחילה, עיקר מצותו ביום הראשון ובלילה שלאחריו). הנותר מצותו בשריפה. זמן שריפה הוא רק בבקר, ואין שורפין בלילה. כלים שהשתמשו בהם לבשר השלמים בעודם חמים צריכים מריקה ושטיפה והגעלה בירושלים. וכלי חרס צריך שבירה. בכלי זכוכית, יש מחמירים לשוברו ולא לסמוך על מריקה ושטיפה. ובכלי פלסטיק ועטיפות פלסטיק, מחלוקת אם צריך מריקה ושטיפה או שבירה.

מבצע ד' מינים: בימי חג סוכות יוצאים עם הד' מינים ברחוב וכיו"ב מקומות שם נמצאים בני ובנות ישראל לזכותם במצוה זו.

במנחה: תפלה לשלש רגלים.

יש להימנע מלקבוע סעודה משעה עשירית ולמעלה (3:48 לערך), בכדי שיוכל לאכול סעודת יום טוב שני לתיאבון. [ואם שכח או עבר ולא אכל סעודת יום טוב קודם שעה עשירית, יאכלנה אחר כך].

אסור להכין שום דבר לצורך יום שני של חג (ולדעת אדה"ז - גם ע"י נכרי⁷¹).

69 ולדעת התוס' באם ערב לו באופן אחר - רשאי לשנות באכילתו. ובמק"א - בקובץ הללו עבדי ה' - הארכנו בדעת הרמב"ם. בדרשה לחגה"ש תשע"ה (ב-770) שקו"ט במי שלא הכין חרדל לשלמיו, אם מותר להוציא מרשות לרשות, או לכבות בגחלת של מתכת למתקו ביו"ט, כיון שאכילת חרדל אינו שוה לכל נפש.

70 במדרש עה"פ במגילת רות "באשר תליני אלין", משמע שמצות לינה שייכת גם בנשים, בקרבנות שלהן.

71 ראה שו"ע אדה"ז סשי"ט סי"ח. ששכ"א ס"ו. סתנ"ה סי"ד. וראה בפמ"ג סתק"ג בא"א סק"א (נסתפקנו). דע"ת למהרש"ם סתמ"ד ס"א (מסתבר להקל). שו"ת לבושי מרדכי מהדו"ת או"ח סע"ז (אפשר דשרי וצל"ע כעת).

אין להוציא בשר וכדומה מהמקפיא ביום ראשון להפשיר עבור יום שני של חג⁷². כשמבשלים עבור יום הראשון, יש לוודא שהמאכלים מוכנים וראויים לאכילה – ויש שהות לאוכלם – בו ביום לפני שקיעת החמה (6:49).

מותר להתחיל לבשל ולהכין דברים לצורך יום שני של חג רק משעה 7:30 ואילך.

ליל שלישי, ליל ב' דחג הסוכות

הדלקת נרות (בסוכה, באם אפשר כנ"ל) אחרי השעה 7:30, מאש הדלוקה לפני החג. (למנהגנו, ניתן להדליק מיד בזמן הנ"ל, ואין סיבה להמתין בדוקא שלא להדליק עד לפני קידוש).

בהדלקת נרות שתי ברכות: ברכת להדליק נר של יום טוב, שהחיינו. יש מחמירים שלא להשתמש בנר של יום טוב כדי להדליק עמו נר אחר של חול או להדליק את הגז.

אסור לחמם נר ולדבוקו בפמוט גזירה שמא ימרח (שישפשפנו להחליקו על פני שטח הפמוט). גם אסור לחתוך שולי הנר בכדי שיוכל לתקועו בנקב הפמוט, משום איסור מחתך. אבל מותר לתחוב נר בתוך הפמוט לצורך הדלקת נרות יום טוב, אף שהנר נשחק מעט ואין בזה משום מחתך.

אם הפמוט מלא בשיירי נרות, אף שמותר לנקות את הפמוט, ואין בזה משום תיקון כלי, וכן המשתמשים בנרונים בתוך כוסיות זכוכית, שמותר להם לנקות את הכוסית מדיסקית המתכת של הנרונים שנדבקה לתחתית כוסית-הזכוכית בכדי להניח במקומה נר חדש – מכל מקום, שיירי הנרות וכן הדיסקית שבנרונים, דינם כמוקצה ואסורים בטלטול⁷³. אבל, הפמוט אינו מוקצה מדין בסיס⁷⁴ ולכן, יטלטל הפמוט עד מקום האשפה, וישליך השיירים באופן ששיירי הנר

ולהעיר משורת נובי מהדורת סמ"ד ששבות דשבות במקום מצוה הותר רק בשבות קרובה ולא רחוקה. וכבר כתב כן בשורת תשב"ץ ח"ב סוסי' קצז. וכ"מ בט"ז סתנ"ה סק"ב – ראה מחה"ש סש"ז סק"ח. וראה א"ר סתנ"ה סק"ג שראוי להחמיר (וצ"ע בא"ר סרע"ו סק"י). בכור"י שם. ערוה"ש שם ס"ג. וכ"פ בחיי"א כלל קמח ס"ח. [ובדעת המג"א – ראה סתנ"ה סק"א. סרנ"ב סק"כ בסופו. סרע"ו סק"ח. סתנ"ה סק"ד (ואדה"ז שם ס"י). ושם ההיתר משום שבות בביה"ש במקום מצוה. סתקכ"ז סק"ג (ואדה"ז שם בקו"א סק"ד). מחה"ש ששל"א סק"ה בכונת מג"א שם. תהל"ד ששכ"ה סק"ט בסופו בכונת מג"א שם סק"י"א. וראה שורת רב פעלים ח"ד ס"א מש"כ ליישב. ועו"ל – ראה מהר"ם בריסק ח"ב סע"ד]. וראה שורת כת"ס או"ח סי' קטז. מנחת פתים יו"ד סש"כ. פמ"ג סתקמ"ד בא"א סק"ב. (וראה מנחת פתים שם. תורת חיים סופר או"ח סרמ"ד סק"ד ד"ה ולפמש"כ (י, ד)). וראה מילואים לשורת דברי רננה סכ"ו. והעיר שם מראבי"ה הל' עירובין ששצ"א (בראבי"ה השלם – ע' שלו). ולהעיר שבשו"ע אדה"ז סש"ז ס"ג השמיט מלת "בשבת". ושקו"ט בזה. ואכ"מ.

72) אבל באם מוציאו בעוד היום גדול שראוי לאכילה בו ביום, אפשר להתיר (ע"פ שו"ע אדה"ז סי' תק ס"ב. וראה קובץ העו"ב שבועות תשע"ד. הערות הת' ואנ"ש 770 סוכות תשע"ה. ואכ"מ).
73) בזמנינו שאינם עומדים לתשמיש אחר. וגם בזמנם, כתב אדה"ז, שאף שמעיקר הדין אינם מוקצה, נכון לזהר שלא לטלטלם כי אם לצורך הרבה. וגם אין להתיר לטלטלם משום צורך אוכל נפש מכמה טעמים, ובפרט בזמנינו. ואכ"מ. ואולי י"ל דה"ז כגוף ש"ר. וראה קצוה"ש סקמ"ו סק"י. ולהעיר מקצוה"ש סקט"ז סק"י בדברים קטנים מאד שא"ר לכלום. וצ"ע.

יפלו ישר לאשפה. במקום שהשיירים נדבקו לפמוט ואי אפשר לנערם, וכן בנרונים, שהדיסקית נדבקה לתחתית הכוסית, ולא שייך להוציאם אלא ע"י כלי – אין לנקותם ולגררם ע"י סכין, כיון שהסכין נעשה לו כיד ארוכה. אבל, יכול להוציאם ע"י דבר אחר בשינוי⁷⁵. ועדיף, להניח מעט שמן בכוסית **בערב יו"ט** [ומותר לעשות כן, ואין חשש משום גרם כיבוי בנותן מעט מים], שהדיסקית לא תידבק, ואז יכול ביום טוב לטלטל הכוסית כנ"ל עד מקום האשפה, וינער הכוסית באופן שהדיסקית תפול ישר לאשפה.

סדר הקידוש כדאיתמול. אלא שבקידוש ליל שני – שהחיינו ואחר כך לישוב בסוכה.

גם הלילה חובה לאכול כזית פת בסוכה, אבל אין חובה **מן הדין** לאכול בסוכה בשעת הגשם. ומי שרוצה להחמיר על עצמו אינו צריך לקדש בסוכה אלא יקדש ויאכל כל סעודתו בתוך הבית ואחר האכילה יכנוס לסוכה ויאכל שם כזית ולא יברך לישוב בסוכה. וכבר הובא לעיל ע"ד המנהג אצל חסידים ואנשי מעשה לישוב בסוכה וכן לברך גם בעת הגשמים.

בראש האושפיזין: יצחק אבינו והמגיד ממעזריטש.

ברכת המזון – כמו בלילה הראשון.

עיקר הענין דשמחת בית השואבה מתחיל הלילה.

בספר השיחות תש"ג⁷⁶ מובא פתגם אדמו"ר האמצעי, "בעת ער האט פארבריינגט שמחת בית השואבה אין גרויסן זאל. "אז דער אויבערשטער איז מזכה א נשמה פון א אידן, אז איינמאל אין זיבעציג יאר זאל ער זיין שמח בעת א שמחת בית השואבה, איז דאס כדאי" און האט אויסגעפירט "אז אמאל קען עס קומען בא א פשוט'ע ביסל משקה אן הכנה". איך האב אמאל געהערט א ביאור אויף דעם פון הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק. זיבעציג יאר מיינט די ימי שנותינו בהם וגו' וואס דאס איז דער ענין הבירורים. א נשמה ווארט דאך כמה אלפים שנה ביז זי גייט אראפ אין א גוף און נאכדעם איז דא דער זמן ווען זי גייט צוריק ארויס פון גוף. איז אויב זי האט אויפצואווייזען, אז זי איז געווען שמח בשמחת בית השואבה איז דאס גענוג."

בסה"ש תש"א⁷⁷: הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק איז שמחת בית השואבה תרמ"ח געזעסן עם הרה"ח ר' הענדל ור' אבא אין סוכה – בבית כבוד אמו הרבנית נ"ע – פארבראכט אין איינעם פון די אווענטן, און האט גערעדט איבער דעם מעמד ומצב פון זקני החסידים הראשונים און זייערע הנהגות אין די ימי שמחה פון שמחת בית השואבה. אין יעדער דור האט מען אלץ מבאר און מסביר געווען דעם ענין פון שמחת בית השואבה, על יסוד המאמר דיונה בן אמיתי קיבל נבואתו בשמחת בית השואבה. מי האט געשעפט רוח הקודש מיט עמער, מיט טעפ, מיט פלעשער, מיט בוטלען, מיט גלעזער מיט קעלישקעס, יעדער לפי ערכו. עס איז געווען דריי עקרים: (א) יעדער האט געשעפט מים חיים.

75) ראה שו"ע אדה"ז סתמ"ד סי"ג. ובהנשמך שם במהדו"ח. וי"ל בזה. ואכ"מ.

76) ע' 2.

77) ע' 36.

ב) האט געלייגט די גרעסטע כחות מאכן די כלי ריין. ג) און מי האט מייקר געווען יעדער טראפן מים חיים און ב'טעם'ט זיך מיט דעם, וואס דער ב'טעם'ן מאכט א תשוקה אויף נאך און עס איז פועל אז די ארומיגע הויבן אויך אן וועלן און מאכן מיט די ליפן.

יום שלישי, ב' דחג הסוכות

בבוקר: נטילת לולב כדאתמול, ללא שהחינו. וכן בשאר ימי החג. לא יתנונו גם היום לקטן קודם שיצא בו, לחוש לסברא ששאל פסול ביום טוב שני. ויש מהאחרונים שכתב שלא ליתן לקטן גם אחרי שיצא בו, שמא יזדמן לו אחר שלא יצא. ונוגע בפרט להמשתמשים בלולב שלהם במבצע ד' מינים במשך היום. ואם נתנו לקטן, י"א שנוטלו בלא ברכה. ואם אפשר, יקח מחבירו לולב ומיניו כשרים במתנה על מנת להחזיר ויברך עליו, ואח"כ יטול את שלו ויאמר בו הלל עם הציבור.

סוף זמן קריאת שמע בשעה 9:44.

הושענות ליום ב'. קריאת התורה כביום הראשון.

מוסף לשלש רגלים כדאתמול.

מנחה כדאתמול.

מוצאי יום טוב

מוצאי יום טוב בשעה 7:29.

בתפלת ערבית: אתה חוננתנו, יעלה ויבא⁷⁸. קדיש שלם. עלינו.

שכח ולא אמר "יעלה ויבא" [וכן בכל ימי חול המועד] ראה בהערה⁷⁹.

בהבדלה: המבדיל על הכוס צריך ליכנס לסוכה להבדיל שם שהרי בשאר ימות השנה נכנס לביתו להבדיל שם. נוסח ההבדלה כרגיל, רק ללא ברכת הבשמים והנר. "המבדיל בין קדש לחול" ולא "בין קדש לקדש". טעה ואמר "המבדיל בין קדש לקדש" ראה בהערה⁸⁰.

בהבדלה על יין מברכים לישיב בסוכה.

בראש האושפיזין: יעקב אבינו ואדמו"ר הזקן.

לטבול פרוסת המוציא בדבש: בחול המועד – מהיכי תיתא⁸¹.

78) שכח יעלה ויבוא, וחוזר ומתפלל, יאמר אתה חוננתנו עוד הפעם (ראה שו"ת שערי דעה סע"ה. ובמהדור"ח הביאו מה שהעיר בשו"ת בית אב ח"א סצ"ב. וראה פת"ז אר"ח ס"ו. אר"צ ח"א סכ"ד. שש"כ פנ"ח הע' כח. רבבות אפרים ח"ב סי' קפה סק"ב. ובכע"ז [לענין עגנון] – ראה גם ארחות חיים ספינקא תקפב סוסק"ג. קצה המטה סתר"ב סק"ב. אלף המגן שם סקט"ז).

79) שכח ולא אמר "יעלה ויבא" [וכן בכל ימי חול המועד]: אם נזכר קודם שאמר ה' מברכת "המחזיר" חוזר ל"יעלה ויבוא" וממשיך "ותחזינה" וכו'. אם נזכר קודם שאמר "מודים" אחר שסיים הברכה אומר במקום שנזכר. אם התחיל כבר "מודים", אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"רצה". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה. 80) טעה ואמר "המבדיל בין קדש לקדש" – עדיף שישמע הבדלה מאחר. באם אין לו אחר לשמוע ממנו הבדלה יחזור ויבדיל בעצמו. (נתבאר באריכות בכינוס תורה דחווה"פ תשע"ד וי"ל בקובץ "באתרא דרב" גליון ג).

81) ולהעיר ממעשה רב (ברבים) בהתוועדות ג' דחווה"ס תשל"ז לילדי של"ה, שטבל בדבש. וראה לקו"ש ח"ד ע' 372 בהערה.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | לא

בברכת המזון: יעלה ויבוא. הרחמן לסוכות. ולא של יו"ט. דין הטועה או שוכח, ראה בהערה⁸².

יום רביעי, י"ז תשרי, א' דחול המועד

סוף זמן קריאת שמע בשעה 9:44.

שחרית: אין מניחים תפילין בחול המועד. שחרית לחול, יעלה ויבוא. הלל שלם, הושענות ליום ג' "אום אני חומה". קדיש תתקבל. שיר של יום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום. קריאת התורה (1 ספר תורה. 4 עולים). חצי קדיש. אשרי, ובא לציון. יהללו. חצי קדיש.

שכח ולא אמר יעלה ויבוא, דינו כנ"ל במעריב. אם נזכר לאחר שהתפלל מוסף, אינו חוזר ומתפלל שחרית.

מוסף לשלש רגלים (בכל יום – פסוקים מיוחדים לאותו יום). "ומנחתם ונסכיהם" אחרי פסוקי כל יום ויום [וכן בכל ימי חול המועד]. שש זכירות.

תשלומין לברכת שהחיינו למי ששכח – ראה בהערה⁸³.

שכח ולא הבדיל במוצאי יום טוב, נחלקו הפוסקים אם יכול להבדיל למחרתו, וספק ברכות להקל⁸⁴.

שמחת יום טוב: האנשים אין יוצאים ידי חובת שמחת יו"ט אלא ב[רביעית] יין⁸⁵ בכל יום. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע שמה רביעית יין בכל סעודה. והקטנים נותן להם קליות ואגוזים⁸⁶ משום שמחת יום טוב.

בחול המועד אינו חייב לאכול פת אבל לכתחילה מצוה לאכול פת. גם בחול המועד – מצוה באכילת בשר משום שמחת יו"ט⁸⁷.

חול המועד חייב לכבדו במאכל ומשתה ובכסות נקיה כשאר ימי יום

82) שכח "יעלה ויבוא" [וכן בשאר ימי חול המועד] ונזכר קודם שאמר "השם" בחתימת ברכת "בונה ברחמיו ירושלים" חוזר ל"יעלה ויבוא". אם אמר כבר "השם" חותם הברכה. ואחר כך אומר (כנוסח שבסידור) "בא"י אמ"ה אשר נתן מועדים לעמו ישראל לששון ולשמחה את יום חג הסוכות הזה" (ואינו חותם "בא"י מקדש ישראל והזמנים"). אבל אם נזכר אחרי התחלת ברכת "הטוב והמטיב", אפילו לא אמר רק תיבת "ברוך", אינו חוזר. (ואינו חוזר ואומר ב"הרחמן").
אם טעה וסבר שע"פ דין צריך לחזור ולברך כשלא אמר יעלה ויבוא בחול המועד ונזכר באמצע ברכת המזון שאינו צריך לחזור ולברך, מפסיק אפילו באמצע הברכה.

83) שכח לברך "שהחיינו" בקידוש ליל שני אפילו אם בירך כבר בליל ראשון חייב לברך אימתי שנזכר בכל שבעת ימי החג שברכת "שהחיינו" יש לה תשלומים כל שבעה. אם שכח "שהחיינו" בליל ראשון, וגם בליל שני שכח ולא בירך "שהחיינו", ונזכר באחד משאר ימי החג יברך אימתי שנזכר, אלא שצריך לברך תוך הסוכה כדי לפטור גם את הסוכה.

84) ובמק"א הארכנו במשמעות דעת אדה"ז בזה.

85) בנוגע למיץ ענבים – ראה הלכה יומית אות תשלא ובמ"מ וציונים לשם בארוכה. ודון מינה ואוקי באתרין.

86) ובסה"ש תשמ"ח (ח"א ע' 317 הע' 120) מעיר מל' הרמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ח: קליות ואגוזים ומגדנות. ועיי"ש עוד (הע' 119) [לענין חג הפסח]: ופשיטא – לא לרגוז עליהם, ח"ו, היתכן שכשאשר מדברים אודות ענינים הכי נעלים, יצי"מ כו' זקוקים הם ל"קליות ואגוזים"?! אלא, לכל לראש, יש לשמחם לפי מעמדם ומצבם, ואח"כ יסביר להם עניני יצי"מ וכו'.

87) ראה אר"ח הל' חוה"מ סל"ד. וכן מוכח מל' אדה"ז בשו"ע סי' תקכ"ט ס"ו-ז. וראה גם שו"ת בא"מ ח"ז ס"ג סק"ב. וראה שיחת הושע"ר תש"נ.

טוב, שלא ינהג בהן מנהג חול. ולובשים בגדי שבת ויום טוב⁸⁸. והמבזה את המועדות (עושה בו מלאכה או שנוהג בו מנהג חול באכילה ושתייה) אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק וכו' וכאילו עובד וכו'.

דוגמאות למלאכות האסורות בחול המועד: פרקמטיא, תפירה, כביסה (חוץ מבגדי תינוקות המלכלכלין בגדיהן תדיר), כתיבה (אלא אם צורך המועד. והמנהג לעשות בשינוי קל), הדפסה, נטילת צפרניים, ותספורת. הוצאה והבערה מותרים.

גם מלאכות שאין בה טורח ושיהוי אסורות (לכמה דעות), אא"כ ה"ז לצורך המועד. באופן כללי הותרו רק המלאכות שהן מעשה הדיוט ולצורך המועד [אא"כ בצרכי אוכל נפש ועוד יוצאים מהכלל. ואכ"מ]. בהגדרת "מעשה הדיוט" ו"לצורך המועד" כמה פרטים וחילוקי דינים בזה, ונתבאר בארוכה בכינוס תורה חוה"מ פסח תשע"ז. ולהלן עיקרי הדברים: גם מלאכה שהתוצאה שלה היא אומנותית, מותרת אם היא מעשה הדיוט, והיינו שאינה דורשת אימון ידיים וכיוון גדול. אבל כשהפעולה היא בגדר מעשה אומן אסורה גם כשנעשית ע"י מי שאינו אומן, וגם כשרוב בני אדם יודעים לעשותה. בכמה מקומות מצינו שדבר שאפשר בקל בלעדיו, או שאפשר לעשותו לאחר המועד, אינו בגדר צורך המועד.

בספר פלא יועץ ערך חול המועד: "בענין חול המועד רבים עברו, ומחמת שהותרו איזה מלאכות יותר מיום טוב נעשו כל המלאכות כהיתר ואין מבקש לידע מהו אסור ומהו מותר. . והאיש הירא לנפשו ידרוש מעל ספר או מפי סופרים איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת ולא יעבור".

מבצע תורה: "כלום אסור לעשות מלאכה אלא כדי שיהיו אוכלים ושותים ושמחים ויגעים בתורה"⁸⁹.

יום חמישי, ח"י תשרי, ב' דחול המועד

בראש האושפיזין: משה רבינו ואדמו"ר האמצעי.

סוף זמן קריאת שמע בשעה 9:45.

סדר התפלה – כדאיתמול. הושענות ליום ד', "אדון המושיע".

המניחים הלולב במים, בחולו של מועד מצוה להחליף המים, משום הידור מצוה.

במשך ימי חול המועד מחליפין ההדסים והערבות, כולם או חלק מהם, אבל אין לוקחים בכל יום ערבה חדשה.

נשרו רוב עלי הערבה – בשיעור ג' טפחים – פסולה וצריך להזהר מאד בדבר זה שלפעמים נושרים העלים על ידי תחיבתן לתוך הלולב וגם

(88) ראה מג"א סי' תקל סק"א. משנ"ב שם בשעה"צ סק"ד. נימוקי או"ח שם סק"ג. ולהעיר מר"ד ג' דחוהמ"ס תש"מ בהוספות לשיחות קודש.

על ידי נענוע. לכתחילה אין ליקח ערבה שנעקרו מקצת עליה אם אפשר לו בקל למצוא אחרת שלימה שלא נשרו עליה כלום.

יום ששי, י"ט תשרי, ג' דחול המועד

בראש האושפיזין: אהרן הכהן ואדמו"ר הצמח צדק.

סוף זמן קריאת שמע בשעה 9:45.

סדר התפלה – כדאיתמול. הושענות ליום ה', "אדם ובהמה".

הלכתא למשיחא: ממלא חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח ומניחה בלשכה עבור ניסוך המים של שבת.

אין מוסיפים על 48 תקיעות במקדש. היום היו שם 48: בכל יום היו שם 21. ועוד 9 כבכל יום שיש קרבן מוסף. ו-12 נוספים כבכל יום מחג הסוכות. ו-6 כבכל ערב שבת⁹⁰.

עירוב חצרות

לפרטי הלכותיה – ראה בשו"ע אדה"ז סשס"ו ואילך.

סדר עירוב חצירות: יש לסדר היום עירוב חצירות, עבור הטלטול מבית לחצר בשבת שבתוך החג, באם הסוכה ממקומת בתוך חצר המשותפת ליותר מבית אחד [וכן כשבדרך מהבית לסוכה נדרש לטלטל בתוך בנין מגורים המשותף לכמה בתים] (כמובן, רק באם לא נעשה העירוב, כנהוג, בערב פסח לכל שבתות השנה). [הסוכה עצמה בחג אינה חשובה דירה לאסור⁹¹].

כפשוט, שצריך להיזהר שהמקום מוקף מחיצות כהלכה. כמו כן, באם יש גוי, או מחלל שבת בפרהסיא, או מי שאינו מודה בעירוב ח"ו, הגר בחצר, יש לסדר שכירות רשות ממנו.

וצריך לברך עליו ברוך אַתָּה אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת עִירוב.

ואומר: בְּדִין יְהִי שְׁרָא לָנָא לְאַפּוּקֵי וּלְעִיּוּלֵי וּלְטַלְטוּלֵי מִבֵּית לְבֵית

90) כשישראל בישובן – כ"ה בשו"ע (ודאדה"ז) או"ח סרנ"ו. ול' הרמב"ם (שבת פ"ה הי"ח) מדינות ועיירות של ישראל – משמע רק כשהן תח"י ישראל. ובמע"ק שם שגם בבבל תוקעין, באם העיירות של ישראל, וכדמוכח בשבת לה, ב. אבל בס' החילוקים בין אנשי מזרח ובני א"י (סנ"ד) שבני בבל אינן תוקעין. ואולי בזמנם הפסיקו בני בבל לתקוע. ולהעיר שבתוס' סוכה נ, ב ד"ה דרבנן מ' שגם התקיעות להבטיל ממלאכה הן צורך מקדש שהתירום משום שבות במקדש, עיי"ש"ה. ועוד להעיר שאי"ז רק בגדר הכרזה, כ"א דין תקיעות ממש, כשאר תקיעות שבמקדש, כדמוכח בתוס' ערכין י, א ד"ה אין שדנו בדיני הפסק. – בטעם שאין תוקעין בזמנינו – ראה כה"ח סרנ"ו סק"א בשם רוח חיים שם. שו"ת רשב"ן או"ח סי' קלז. אורה ושמחה שבת פ"ה הי"ח. חי' ר' גדלי' שבת ס"א. חוט שני שבת פ"ט סק"א. [בנוגע למספר שש תקיעות בחוה"מ שאין מניחין תפילין, ול"ש תקיעה לחלוץ תפילין – ראה שו"ת גידולי ציון הורוויץ ס"ד (ובהסכמה בראש הספר) ע"פ חי' הצ"צ לרי"ו (בפס"ד – שנו, ד). עוד שקו"ט בכ"מ, בנוגע לערב יו"ט (משא"כ בע"ש וערב פסח), אם תוקעים גם להבטיל ממלאכה ולהבדיל בין קדש לחול, כבערב שבת (נוסף ל' 21 שבכל יום), וכן בנוגע לערב יו"ט האחרון, בין חוה"מ ליו"ט – ראה ק"נ ביצה פ"ה סק"ו. שפ"א שבת קטו, ב. ועוד – נסמנו באוצר מפרשי התלמוד סוכה נג, ב. קובץ בית אהרן וישראל גל' צא].

91) וראה להלן בשבת חוה"מ ע"ד הוראת כ"ק הרה"ק רלו"צ נ"ע שניאורסאהן.

וּמְחַצֵּר לְחֶצֶר וּמִבֵּית לְחֶצֶר וּמְחַצֵּר לְבֵית וּמְרֻשּׁוֹת לְרֻשּׁוֹת בֵּין בְּשֶׁבֶת זו וּבֵין בְּשָׂאֵר שְׁבֵתוֹת הַשָּׁנָה לָנוּ וּלְכָל הַדְּרֹמִים בְּשִׁכּוּנָה הַזֹּאת.

ואם אינו מבין בלשון ארמי, יאמר בלשון שמבין. התרגום ללשון הקודש: "בעירוב זה יהיה מותר לנו להוציא ולהכניס ולטלטל וכו'..."
ואימתי מברך? בשעה שמזכה לבני החצר, מפני שכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן. ואם כבר זיכה לבני החצר, אעפ"כ היא עובר לעשייתן ועדיין יכול לברך עליו מפני שכל שלא נכנס שבת עדיין לא קנה עירוב שקניית עירוב היא בין השמשות⁹².

אופן הזיכוי: אחד מבני החצר נותן פת משלו [בשיעור כגורגרות (=כשליש ביצה) לכל אחד מבני החצר⁹³, ואם הם יותר מ"ח בעלי בתים, שיעורו מזון ב' סעודות, שהם י"ח גורגרות, שהם כששה ביצים פת] בשביל כל בני החצר אפילו שלא בפניהם, ובלבד שיזכנו להם ע"י אחר [לכתחילה – על ידי גדול דוקא ולא על ידי בנו ובתו אפילו גדולים אם הם סמוכים על שולחן] דהיינו שהאחר נוטלו בידו ומגביה טפח בשביל שיזכו בו כולם בהגבהה זו כאלו הגביהו בעצמן (ששלוחו של אדם כמותו, ואף שהם לא עשאוהו שליח, מכל מקום זכין לאדם שלא בפניו). וכשהוא מזכה צריך לזכות לכל בני החצר ולכל מי שיתוסף עליהם.

לא להשרות הלולב במים במשך כל המעת לעת דשבת קודש, אלא אם רק החלק התחתון שרוי במים ויש שיעור מלא שאינו כבוש במים. לזכור להצניע ארבעת המינים במקום משומר לפני כניסת שבת. הלולב ההדסים והערבות אסורים בטלטול בשבת מדין מוקצה, אבל האתרוג אינו מוקצה לפי שמותר להריח בו⁹⁴.

מצוה על כל אדם שימשמש בבגדיו ערב שבת סמוך לחשכה שלא יהיה בהם דבר שאסור לצאת בו בשבת (בפרט שלבשו בגדי שבת במשך היום).

במנחה: פתח אליהו (ואין אומרים הודו). ידיד נפש.

הדלקת נרות (בסוכה, באם אפשר) בשעה 6:24 (18 דקות לפני השקיעה). הברכה: להדליק נר של שבת קודש. אם טעתה – ראה בהערה⁹⁵.

92) ובסידור, בסדר עירוב תבשילין, הזיכוי הוא קודם הברכה. ואכ"מ.

93) כלומר לכל בית – כ"מ בשו"ע אדה"ז שם. וכ"ה בפ' רבינו יהונתן עירובין פ, ב. רשב"א וריטב"א שם. מאירי שם. שלה"ג שם. ולהעיר שברמב"ם (עירובין פ"א ה"ט. ה"ז. הי"ז) משמע לחלק בין שיתופי מבואות לעירובי חצירות, שבעירובי חצירות הוא לכל בית. וראה תויו"ט עירובין פ"ז מ"ח. מלאכת שלמה שם. ולהעיר מכה"ח שש"ס"ח סקי"ד.

94) ואף שטוב להימנע מלהריח באתרוג של מצוה כל החג כדי להנצל מספק ברכה (סדר ברכת הנהנין פ"א ה"ח) – הרי לדעת המג"א (סתרנ"ח סקכ"א. רס"י תרנג. וכ"ה בח' הצ"צ קצח, ד) שלא בשעת נטילה מותר להריח בו (אבל ל"מ כן מסתימת הל' בסדר ברה"ג שם. וכדעת החולקים. ואכ"מ). וכש"כ בשבת שבתוך החג (מג"א שם. וכ"כ בא"ר שם סק"א, אף שלדעתו אינו מברך גם שלא בשעת מצותו. אבל בפמ"ג סתרנ"ג במ"ז סק"א שלדעת הט"ז גם בשבת אין להריח בו). ועוד ועיקר, שיכול לברך על פרי אחר ואח"כ להריח בו – ראה מג"א סתרנ"ח סק"א וט"ז שם סק"ד. ומש"כ בשש"כ פכ"ב הע' סב (וראה באו"א באלף המגן סוסי' תרנא בהגה בשוה"ג) – הנה לדעת אדה"ז (שש"ח ס"ד) ל"ש מוקצה ממח"כ בכשמל"ה.

95) אם טעתה ואמרה "להדליק נר של יום טוב", אם נזכרה תוך כדי דיבור חוזרת ואומרת "של שבת קודש". לאחר כדי דיבור – לא יצאה, וחוזרת ומברכת כל זמן שהנרות דולקות.

ליל שבת קודש, ד' דחול המועד

קבלת שבת: מתחילים ממזמור לדוד. בבואי בשלום: "בשמחה ובצהלה". ערבית של שבת. יעלה ויבוא.

טעה והתפלל תפלת יו"ט [וכן בשאר תפלות היום], ראה בהערה⁹⁶.

נהוג לאחל איש לרעהו: גוט שבת. ולהעיר משיחת ליל ו' דחגה"ס תשמ"ט שיש לפתוח בברכה, הן "גוט שבת", והן "גוט מועד". [בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן הובא שגם האומרים "במה מדליקין" בכל שבת (ובסידור אדמו"ר הזקן לא הובא בכלל) – אין אומרים אותו ביו"ט (או בחוה"מ) שחל בשבת "כדי למהר בשמחת יו"ט"].

בראש האושפיזין: יוסף הצדיק ואדמו"ר מהר"ש.

שלום עליכם, אשת חיל, מזמור לדוד, דא היא סעודתא אומרים בלחש. קידוש לשבת. לישב בסוכה.

הפת של עירובי חצרות [באם אין משתמשים בו לשאר שבתות השנה להתיר הטלטול] יש לבצוע עליו בשבת שחרית (ובחצאי-עיגול מוסיף אדה"ז: או בסעודת הלילה אם סועד משחשכה ודאי⁹⁷) דהואיל ונעשית בו מצוה אחת יש לעשות בו ג"כ מצוה אחרת⁹⁸.

שכח ולא עשה עירובי חצרות, הורה כ"ק הרה"ק רלוי"צ נ"ע שניאורסאהן⁹⁹ שבאם כל בני החצר אוכלים בסוכה אחת בשבת, אין צורך בעירוב מפני שהם כאנשי בית אחד, והסוכה עצמה מערבת. כשאין אוכלים בסוכה אחת, יש לשאול רב מורה הוראה איך להתיר הטלטול¹⁰⁰.

לטבול פרוסת המוציא בדבש: גם בשבת חול המועד – מהיכי תיתא. ובמק"א מובא שאין טובלים. אבל בלקוטי שיחות מובא לטבול בסעודות דשבת ויו"ט.

בברכת המזון: רצה ואחר כך יעלה ויבוא. דין הטועה או שוכח, ראה בהערה¹⁰¹. הרחמן לשבת. ולסוכות. אין אומרים הרחמן של יו"ט.

96 טעה והתפלל תפלת יו"ט [וכן בשאר תפלות היום], לא יצא ידי חובתו. ואם נזכר באמצע ברכה אמצעית, פוסק מיד ומתחיל של שבת ("אתה קדשת") [וא"צ לחזור לראש התפלה, אף שה"ז שקר מוחלט. ראה התה"ד סרס"ט סק"ט ואילך. ואכ"מ]. נזכר לאחר מכן, אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"אתה קדשת". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני והסיח דעתו מלומר תחנונים, חוזר לראש התפילה של שבת. בתפלת ערבית, אם שמע ברכה מעין שבע מהש"ץ מראש ועד סוף יצא ידי חובתו. וטוב שיאמרנה עם הש"ץ כשיוצא בה ידי חובתו [ויאמר אח"כ עושה שלום ויפסע ג' פסיעות]. אבל אם כבר אמרה ש"ץ אסור ליחיד לאמרה (היינו עם הפתיחה והחתימה), וחוזר לראש התפלה של שבת, כנ"ל. ומכל מקום אם עבר ואמרה ביחיד יצא ידי חובתו. 97 וראה בלקוטי שיחות (דלקמן – בהערה 41 שם) טעם הספק בזה.

98 וראה בלקוטי שיחות חלק טז בשיחה ד לפרשת בשלח טעם החילוק בין ערובי חצרות לערובי תבשילין בענין זה.

99 וכ"ה במאירי ערובין עג, א. וראה צדיק למלך ח"ז ע' 240.

100 ראה בשערים מצויינים בהלכה לאאזמו"ר זצ"ל סקל"ה בקו"א.

101 אמר יעלה ויבוא ואח"כ רצה יצא. אבל אם נזכר באמצע יעלה ויבוא קודם שאמר "את יום חג הסוכות הזה", שלא אמר רצה, פוסק ואומר רצה ואח"כ יעלה ויבוא. (ואפשר שגם בנזכר אחרי שאמר "את יום חג הסוכות הזה", וגם אם סיים יעלה ויבוא, יש להדר ולומר רצה ואח"כ יעלה ויבוא עוד פעם).

שכח רצה – דינו כבכל שבת.

הלכתא למשיחא: החליל [שמחת בית השואבה עם כלי שיר וכו'] אינה דוחה את השבת¹⁰².

יום שבת קודש, שבת חול המועד סוכות

אין נוטלים לולב בשבת. הלולב ההדסים והערבות הם מוקצים מחמת מצוה.

אסור להוסיף מים ללולב בשבת.

סוף זמן קריאת שמע בשעה 9:45.

שחרית לשבת. יעלה ויבוא. הלל שלם. בשבת אין מקיפים וגם אין אומרים הושענות. קדיש תתקבל. שיר של יום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום.

אין נוהגים בקריאת מגלת קהלת בציבור. ובלשון הרב: "מעולם לא נהגו כן בחב"ד ובעוד כו"כ" [מקומות לקרוא מגלת רות בביהכ"נ] "כלל. וגם לא שה"ש וקהלת. ולא שמעתי שילמדו (או יקראו) אותן ביחידות בבית וכיו"ב ביו"ט הנ"ל דוקא".

קריאת התורה (2 ספרי תורה. 8 עולים). הפטרה: מפטירין במלחמת גוג ומגוג ("והי' ביום ההוא ביום בוא גוג") לפי שמלחמת גוג ומגוג עתידה להיות בתשרי. בהפטרה: והתגדלתי והתקדשתי – ע"פ קבלה, הדל"ת בחיריק ולא בפתח. (ביחיד, יש לומר גם את ההפטרה הקשורה עם פרשת השבוע, והיינו – ההפטרה לפרשת ברכה¹⁰³). חותמין בברכת ההפטרה "מקדש השבת וישראל והזמנים" לפי שכל יום ויום מחול המועד סוכות הוא כמועד בפני עצמו, אבל אין מזכירין חג הסוכות בתוך הברכה.

יקום פורקן. אין אומרים אב הרחמים.

מוסף לשלש רגלים, היינו אתה בחרתנו ומפני חטאינו כו', אלא שצריך להזכיר של שבת קודם ליום המאורע דהיינו שיאמר ותתן לנו ה' אלהינו וכו' את יום השבת הזה ואת יום חג הסוכות הזה כו' ואת מוספי יום השבת הזה ויום חג הסוכות הזה כו' (וכולל פסוקי שבת "וביום השבת", ושל סוכות "וביום החמישי", "וביום הששי"). ישמחו במלכותך, וחותרם "מקדש השבת וישראל והזמנים".

באם הזכיר שבת ויום טוב באמצע הברכה, וחתם ביום טוב בלבד או

שכח "יעלה ויבוא", דינו כככל ימי חוה"מ.

שכח שניהם, ונזכר קודם שאמר "השם" בחתימת ברכת "בונה ברחמי ירושלים" חוזר לרצה. אם אמר כבר השם חותרם הברכה. ואחר כך [אם הוא קודם שקיעת החמה של יום השבת] אומר (כנוסח שבסידור) בא"י אמ"ה שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית ומועדים לששון ולשמחה את יום חג הסוכות הזה בא"י מקדש השבת וישראל והזמנים. אבל אם נזכר אחרי התחלת ברכת הטוב והמטיב, אפילו לא אמר רק תיבת "ברוך" חוזר לראש [לבד מסעודה שלישית שאינו חוזר].

102) אבל ראה לעיל הלכתא למשיחא בליל א' דחג הסוכות.

103) אבל אין קוראים שנים מקרא ואחד תרגום בערב שבת, כפשוטו, וכמפורש גם בסה"ש תנש"א ח"ב ע' 427 הערה 7. אבל להעיר משיחת יום ב' דחגה"ש תשמ"ו שיש שנהגו בזה.

בשבת בלבד – ראה בהערה¹⁰⁴.

אומרים "ולקחת סולת"¹⁰⁵. שש זכירות.

סדר הקידוש – בלוח כולל חב"ד נכתב: מזמור לדוד, אתקינו, ושמרו,
אם תשיב, דא, זכור, על כן – אומרים בלחש. אחר כך: סברי מרנן,
בורא פרי הגפן. לישב בסוכה.

הלכתא למשיחא: שבת שבתוך החג חולקין כל המשמרות בשוה בלחם
הפנים.

התמיד קרב בשבת שבתוך החג בשנים עשר כהנים (התמיד עצמו
- בתשעה, ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים, וביד אחד -
צלוחית של מים).

מנחה: קריאת התורה (פ' ברכה). מנחה של שבת, יעלה ויבוא. אין
אומרים צדקתך.

עשו כל אשר שביכולתכם לפעול ביאת משיח בפועל ממש!

מעכשיו ניתן לקבל

המעשה הוא העיקר

הלוח החסידי – עם ה"הוראות למעשה" מתשמ"ח ואילך.

בוואטסאפ

תוסיף מספר 1.347.699.2770 + לרשימת אנשי הקשר שלך ושלח
לשם בקשה ל"מנו".

(אפשר לבקש לקבלו גם בתרגום לאנגלית)

להרשם באימייל שלח בקשה לכתובת

info@iChossid.com

אין לראות בזה שום המלצה להחזיק ולהשתמש במכשיר עם חיבור להאינטרנט.

104) שכח ולא אמר פסוקי מוסף, ונזכר בטרם שאמר שם השם בחתימת "מקדש [השבת] ישראל
והזמנים", יחזור ויאמר כתיקונו. נזכר לאחר שחתם בשם השם, לא יחזור. אבל אם אמר פסוקי
שבת ולא פסוקי יו"ט, או להיפך, חוזר בכל אופן (ראה לעיל יום א' דסוכות).
טעה והתחיל ברכות אמצעיות של חול או של שבת, צריך לפסוק באמצע הברכה שנזכר בה
להתחיל אמצעית של תפלת מוסף של יום טוב.

באם הזכיר שבת ויום טוב באמצע הברכה, וחתם ביום טוב בלבד או בשבת בלבד:
אם נזכר תוך כדי דיבור יאמר "מקדש השבת וישראל והזמנים". ואם נזכר לאחר כדי דיבור, נחלקו
הפוסקים אם צריך לחזור לראש, כיון שכבר הזכיר שניהם באמצע הברכה קודם החתימה. וטוב
לחוש שלא לחזור לראש שלא להכניס עצמו לידי ספק ברכה לבטלה. ולכן, אין מחזירין אותו.
105) ראה שיחת ש"פ אחרי תשמ"ו.

ע"פ בקשת רבים, להלן רשימת מוצרים ומקומות בהכשר הבד"צ:

יין - רק חברת Yayin

חלב - רק חברת Shefa

בשר בקר ועוף וסלטים:

CH Butcher, טרוי 413

מסעדות ומאפיות:

Kingston Bake Shop, קינגסטון (פינת קראון) 380

Mozarelle - מסעדה חלבית, 265 טרוי אוו.

Chocolatte, איסטערן פארקוויי (פינת קינגסטון)

Pho-Men, טרוי 411

על סמל ההכשר של הבד"צ ניתן לסמוך רק אם מופיעים שם שמות
רבני השכונה, הלא הם מארי דאתרא וחברי הבד"צ הרב שוויי והרב
ברוין שליט"א.